

Satu Laakso

Toni Piispa

LASTEN JA NUORTEN HARRASTUSTAKUUN KARTOITUS KOTKASSA

Opinnäytetyö
Sosionomi (amk)

2018



**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijät	Tutkinto	Aika
Satu Laakso ja Toni Piispa	Sosionomi (AMK)	Toukokuu 2018
Opinnäytetyön nimi		67 sivua 3 liitesivua
Lasten ja nuorten harrastustakuun kartoitus Kotkassa		
Toimeksiantaja		
Kotkan kaupunki, Nuorisotoimi		
Ohjaaja		
Harri Mäkinen		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Kotkan kaupungin nuorisotoimelle uutta tutkimustietoa lasten ja nuorten harrastamisesta. Nuorisotoimen kiinnostus harrastustutkimukseen pohjautuu valtakunnalliseen vuonna 2016 käynnistyneeseen lasten ja nuorten harrastustakuu-hankkeeseen, joka pyrkii vähentämään syrjäytymistä ja eriarvoistumista puuttamalla harrastamisen kustannuksiin. Harrastuksissa lapset voivat saada tärkeitä osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.</p> <p>Opinnäytetyössä selvitettiin, millaiset asiat vaikuttavat 7–18-vuotiaiden lasten ja nuorten harrastamiseen Kotkassa. Kerättiin tietoa suosituimmista harrastuksista ja mitä harrastuksia alueelta puuttuu. Lisäksi selvitettiin, millaisia esteitä harrastamiselle tai uuden harrastuksen aloittamiselle voi olla. Aineiston keruussa käytettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusta. Laadullinen haastattelututkimus toteutettiin 1–9-luokkalaisten ja lukiolaisille. Määrällinen Webropol-kyselytutkimus toteutettiin kyseisten lasten vanhemmille.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella lasten ja nuorten harrastaminen on monipuolista, mutta toisaalta myös harrastamiseen liittyvät esteet nousivat vahvasti esille. Yleisimpien harrastusten joukossa oli runsaasti urheiluharrastuksia. Suosituimmat harrastukset olivat jalkapallo, musiikki, videopelit, koripallo, ratsastus, jääkiekko ja elokuvat. Vastauksissa toivottiin lisää maksutonta harrastustoimintaa ja lajikokeiluja kouluille. Lisäksi uusia harrastustoiveita ja harrastepohjaisia ”höntsäryhmiä” kaivattiin lisää. Harrastamisen yleisimmiksi esteiksi paljastuivat pitkät etäisyydet, harrastusten kalleus, liika kilpailullisuus ja ajan puute.</p> <p>Opinnäytetyö antaa laajan aineistomääränsä ansiosta luotettavan kuvauksen alueen lasten ja nuorten harrastamisen nykytilasta. Vastauksia saatiin yhteensä yli 2000, mikä kuvaa aiheen tärkeyttä perheiden keskuudessa. Kattava tutkimusaineisto antaa Kotkan nuorisotoimelle vakaan tietopohjan siitä, mihin suuntaan lasten ja nuorten harrastamista kunnassa tulee kehittää.</p>		
<p>Asiasanat</p> <p>nuoret, lapset, harrastustakuu, yhteisöllisyys, syrjäytymisen ehkäisy, osallisuus</p>		

Authors	Degree	Time
Satu Laakso and Toni Piispa	Bachelor of Social Services	May 2018
Thesis Title		67 pages 3 pages of appendices
Children and youths` hobby guarantee in the City of Kotka		
Commissioned by		
City of Kotka, Youth Department Services		
Supervisor		
Harri Mäkinen		
Abstract		
<p>The objective of this thesis was to produce new data about children`s and youth`s interests in the Youth Department Services of Kotka. The Youth Department Services was interested in hobby-related studies because the children and youths` national hobby guarantee project was started in 2016 aiming to reduce social exclusion and inequality by lowering the costs of hobbies. Children can have important experiences of participation and communality through hobbies.</p> <p>The thesis tried to define factors which influenced the interests of the children from 7 to 18 years old. Information about the most popular hobbies was gathered, and it was surveyed what hobbies were missing in Kotka. Also, it was explored what kinds of challenges might prevent children from having or starting a new hobby. In the gathering of data, methods of both qualitative and quantitative research were used. Qualitative survey was performed for the first to ninth graders and secondary school students. Quantitative Webropol-survey was sent to parents of these children.</p> <p>Based on the results, children and youths` have several hobbies, but it`s also lots of the obstacles. Sport were rated highest among the hobbies. The most popular hobbies were football, music, video games, basketball, riding, ice hockey and floorball. Free hobby activities and possibility to try new sports was asked for by several respondents. New hobbies and non-competitive hobby groups were on a wish list. The greatest obstacles were long distances, high costs of hobbies, excess competitiveness and lack of time.</p> <p>The great number of answers gave reliable description of the state of hobbies among the children and youths` in Kotka region. The total of more than 2000 answers shows the importance of hobbies to families. The number of answers gives reliable guidelines to the Youth Department Services which direction to develop the services to adjust to needs of children and youths` in Kotka.</p>		
Keywords		
youth, children, hobby guarantee, communality, prevention of exclusion, participation		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LAPSUUS JA NUORUUS.....	7
2.1	Yhteisöllisyys ja ryhmät	8
2.2	Osallisuus	10
2.3	Harrastaminen ehkäisemässä syrjäytymistä.....	12
3	LASTEN JA NUORTEN HARRASTAMINEN.....	13
3.1	Harrastamisen merkitys kasvulle ja kehitykselle	14
3.2	Harrastamisen esteet.....	16
3.2.1	Taloudelliset syyt	16
3.2.2	Kilpailullisuus	17
3.2.3	Ajan puute	18
3.2.4	Asenteet	18
4	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	19
4.1	Hallituksen harrastamista tukevat hankkeet	21
4.2	Toimivat käytännöt.....	22
4.3	Tutkimuksen tarve	23
4.3.1	Lapset ja nuoret Kotkassa	23
4.3.2	Lasten ja nuorten palvelut Kotkassa.....	25
4.4	Tutkimus	27
4.4.1	Tutkimuskysymykset.....	27
4.4.2	Tutkimusmenetelmät	28
5	TUTKIMUSTULOKSET	30
5.1	Lasten ja nuorten harrastukset	30
5.2	Toiveita ja puutteita.....	33
5.3	Esteitä harrastamiselle	37

6	JOHTOPÄÄTÖKSET	42
6.1	Harrastaminen	42
6.2	Toiveita ja puutteita.....	44
6.3	Esteitä harrastamiselle	47
6.4	Omia havaintoja.....	52
7	JATKOEHDOTUKSIA.....	54
7.1	Toimintaehdotukset	54
7.2	Jatkotutkimusehdotukset	57
8	POHDINTA	60
	LÄHTEET.....	63
	LIITTEET	

Liite 1. Välituntikyselyn pohja

Liite 2. Tiedote koululle välituntihaastatteluista, Karhulan lukio

Liite 3. Saatekirje Webropol-kyselyyn lasten ja nuorten vanhemmille

1 JOHDANTO

Kotkan nuorisotoimi tilasi meiltä opiskelijoilta harrastustakuu-tutkimuksen, jonka avulla tuotetaan kuntapäätäjille ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten harrastamisen tilasta Kotkassa. Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui 7–18-vuotiaat peruskoulu- ja lukioikäiset. Luotettavuuden parantamiseksi halusimme tavoittaa lapsia ja nuoria eri puolelta Kotkaa sekä heidän vanhempiaan. Päätimme käyttää tutkimusmenetelmänä strukturoituja ryhmähaastatteluja koulujen välitunneilla selvittääksemme lasten ja nuorten ajatuksia harrastuksistaan. Haastattelut toteutettiin 11 koululla, joista viisi on alakouluja, neljä yläkouluja ja kaksi lukiota. Välituntihaastatteluiden lisäksi keräsimme vanhemmilta Webropol-kyselytutkimuksella tietoa lastensa harrastamisesta. Valitsimme nämä kaksi tutkimusmenetelmää, että saisimme monipuolisen kuvauksen alueen lasten ja nuorten harrastamisen nykytilasta.

Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa kotkalaisnuorison harrastuksista. Tietojen keruussa hyödynnetään kolmea päätutkimuskysymystä: Mitä lapset ja nuoret harrastavat? Millaisia harrastustoiveita tai puutteita harrastuksiin liittyen heillä on? Mitä esteitä lapsilla ja nuorilla on harrastamiselle tai sen aloittamiselle? Harrastaminen on mainio ja tehokas keino ennaltaehkäistä sosiaalisia ongelmia. Harrastuksissa koetut onnistumisen elämykset, sieltä saadut uudet ihmissuhteet ja taidot vahvistavat yksilöä ja auttavat ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja eriarvoistumista. Harrastaminen ei ole kaikille lapsille ja nuorille itsestäänselvyys ja osalle heistä perheen alhainen tulotaso estää harrastamisen. Hallitus puuttuu parhaillaan harrastamisen kulujen laskemiseen uuden harrastustakuu-hankkeen avulla, jolla pyritään lisäämään muun muassa maksutonta matalan kynnyksen vapaa-ajan toimintaa lähikouluilla ja niiden ympäristössä.

Lasten ja nuorten harrastaminen on ajankohtainen ja trendikäs tutkimusteema. Aihe on säännöllisesti esillä julkisessa keskustelussa, päättäjien puheissa ja erilaisissa hallituksen selvitystoissa. Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti meidän tekijöiden kiinnostus lasten ja nuorten harrastamiseen oman taustamme ja ammatillisten tavoitteiden kautta. Tonia opinnäytteen aihe kiinnostaa ammatillisesti ja omien vapaa-ajan harrastusten kautta. Lisäksi molemmilla on

aiempaa kokemusta nuorten parissa työskentelystä ja harrastustoimintojen ohjaamisesta. Satua aihe kiinnostaa perheellisen vanhemman näkökulmasta, ja hänelle on tärkeää, että niin omat kuin muidenkin vähävaraisten lapset pääsisivät harrastamaan monipuolisesti ja edullisesti kodin lähistöllä.

Opinnäytetyön alussa käsittelemme lapsuutta, nuoruutta sekä lasten ja nuorten harrastamista teoreettisesti. Teorioiden jälkeen syvennymme harrastustakuun määritelmään ja avaamme, miksi tutkimus on tarpeen. Käytimme tutkimusmenetelminä laadullista strukturoitua haastattelua ja määrällistä kyselylomaketutkimusta. Tutkimustuloksissa vertailemme lasten, nuorten ja vanhempien vastauksia nuorten harrastamiseen liittyen. Teemme johtopäätöksiä tutkimuksen tuloksista ja yhdistämme päätelmämme teoriaan. Esitämme toimintaehdotuksia ja kolme jatkotutkimusehdotusta. Lopuksi pohdimme, miten opinnäytetyöprosessi on edennyt ja millaisia asioita olemme oppineet työtä tehdessä.

2 LAPSUUS JA NUORUUS

Lapsuus on nopean kasvun ja kehityksen aikaa. Huoltajistaan riippuvaiselle lapselle näiden tarjoama huolenpito, hellyys ja rakkaus luovat vahvan perustan elämään. Lapsuusikä alkaa syntymästä ja kestää noin 10–12-vuotiaaksi. Nuoruuden katsotaan alkavan 13-vuotiaana ja päättyvän aikuisuuteen. Nuoruudessa kasvu ja kehitys jatkuvat uudennaisilla haasteilla. Murrosiässä useat lapsuuden ideologiat murtuvat ja uusi minäkuva muovautuu peilaten itseään koulun ja harrastusten kautta saatuihin ihmissuhdemalleihin. Tähän elämänkaaren osaan kuuluu suuret tunteiden vaihtelut ääripäästä toiseen normaalina osana kasvua ja kehitystä. Nuoruudessa etsitään omia rajoja ja opetellaan itsenäistymistä. Voimakkaat fyysiset muutokset voivat omalta osaltaan myllertää teinin mieltä, ympäristön ja ystävien merkitys kasvaa samalla kun vanhempiin halutaan etäisyyttä. Omien kykyjen etsiminen ja onnistumisen kokemukset korostuvat murrosiässä. Harrastusympäristöt tukevat nuorten kasvua ja kehitystä heidän harjoitellessa muun muassa vastuullisuutta, sosiaalisia taitoja ja yhdessä toimimista mielekkään tekemisen parissa. (Ihmisen elämänkaari.)

2.1 Yhteisöllisyys ja ryhmät

Yhteiskunnan kehityksessä individuaaliset arvot ovat syrjäyttäneet yhteisölliset arvot. Jäljelle on jäänyt yhteisöllisyyden kaipuu, jonka tyydyttämisessä harrastuksilla on suuri merkitys. Yhteisöllisyys pitää sisällään yhdessä tekemistä, yhteistä panostusta ryhmän toimintaan, yhteisiä tavoitteita ja sitoutumista ryhmään. Lapset ja nuoret elävät erilaisissa yhteisöissä, joissa heillä on erilaisia rooleja. Näitä yhteisöjä ovat tavallisimmin perhe, suku, koulu, ystävät, asuinympäristö, harrastukset ja virtuaaliyhteisöt. Parhaimmillaan erilaiset yhteisöt tuottavat turvaa ja yhteenkuulumisen tunnetta. Yhteisöjen normien ja jäsenyyden myötä erilaiset arvot ja moraali kehittyvät ja oma identiteetti muokkautuu ja opetellaan ymmärtämään erilaisia rooleja sekä itsessä että muissa. Lasten sosiaaliset taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten kanssa tavallisten tunnekokemusten kautta. Ne perustuvat kokemuksiin siitä, että lapsi on tullut nähdyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi omana itseään. (Palovaara s.a., 67–74.)

Nyky-yhteiskuntaan ei kuulu ennustettavuus, varmuus ja juurtuminen. Lapsilla ja nuorilla on yhteisöllisten kokemusten nälkä, johon koulun ja vapaa-ajan ympäristön olisi vastattava. Koulussa keskitytään kuitenkin yksilösuorituksiin. Tarvetta olisi enemmän oman identiteetin, yhteisöllisyyden ja elämänhallinnan taitojen kehittämiseksi. Lapset ja nuoret pelkäävät yhä enemmän yksinäisyyttä ja väärin valintojen tekemistä. Tämä kertoo siitä, että heiltä puuttuu kokemus yhteenkuuluvuudesta ja yhteisöllisyydestä. Nuori on irrallaan lähiympäristöstään niin paljon, että netin vertaisverkosta täytyy hakea tukea omille ajatuksille ja koettaa löytää itseään sieltä. Kyse on turvattomuudesta, joka näkyy muun muassa masentuneisuuden kasvuna, ilkeiden ja häiriökäyttäytymisen lisääntymisenä sekä koulukiusaamisena. On tärkeää miettiä keinoja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Jokaisen lapsen tulisi löytää jokin harrastus, jossa hän on hyvä ja voi sen kautta kokea onnistumisen elämyksiä ja iloa. (Keskinen 2010.)

Lapsilla on omia tavoitteita sosiaalisille suhteilleen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi lapsen on sitkeästi pyrittävä omiin sosiaalisiin päämääriin ja oltava herkkinä kohdatessa toisia ihmisiä. Taito olla vuorovaikutuksessa kuvaa lapsen sosiaalista motivaatiota, kiinnostusta ja tahtoa olla vuorovaikutuksessa

vertaisten kanssa. Sosiaalisissa pyrkimyksissä on olennaista se, että myönteiset vuorovaikutussuhteet toisiin säilyvät. (Neitola 2011.) Yli puolet 7–29-vuotiaista tapaa ystäviään päivittäin, lähes kaikki vähintään viikoittain (Berg & Myllyniemi 2013, 19). Lasten ja nuorten tarpeet sosiaalisen vuorovaikutuksen suhteen vaihtelevat paljon. Siinä missä joku kaipaa paljon ystäviä ja ihmisiä ympärilleen, toiselle riittää yksi hyvä kaveri. On myös heitä, jotka ahdistuvat helposti suuressa ihmisjoukossa, ja he tarvitsevat omaa rauhaa palautuakseen omalle mukavuusalueelleen. Harrastusvalintoja on hyvä punnita myös näiden tarpeiden pohjalta. Toiset hyötyvät enemmän suuremmista ryhmistä, joissa toimitaan yhdessä, kun taas toisille yksin tekeminen tuo kaivattua tilaa omille ajatuksille.

Ryhmässä toimimisen kautta muodostuu suhteita, joissa yksilöllinen ja kollektiivinen ymmärrys lisääntyvät. Silloin syntyy vastavuoroista kunnioitusta ja vuorovaikutussuhteita, erilaisuuden arvostamista ryhmän sisällä ja kiinnostusta niin ryhmän kuin yksilöiden hyvinvoinnin edistämiseen. Ryhmän tasolla lasten keskinäisille suhteille on tunnusomaista hyväksytyksi ja huomioiduksi tuleminen, suhteet ja yhteys toisiin ryhmän jäseniin, valta-asema ja maine (Neitola 2011, 20). Nuorille yhteisöjen normistot vaikuttavat siihen, mikä on yksilön asema ja mitkä ovat hänen mahdollisuutensa yhteisössä. Normit, ryhmäpaine ja sosiaalinen kontrolli pitävät yhteisön koossa. Yhteisön säilyminen on yksilöiden kannalta tärkeää. Ryhmän enemmistön mielipiteeseen mukautumalla yksilö voi turvata yhteisön ja oman asemansa säilymisen. Vakiintuneessa yhteisössä nuori voi kuitenkin tuoda esille myös omaa persoonaansa ja omia näkemyksiään ilman pelkoa ulos jäämisestä. Tarve yksilöllisyyteen ja omien näkemysten esittämiseen on tärkeää nuoruudessa, kun nuori haluaa selvittää itselleen ja muille, millainen hän on ja mistä pitää tai ei pidä. (Kainulainen 2014.)

Christina Salmivallin mukaan lapset ja nuoret oppivat erilaisia toimintatapoja niin kotona perheensä kesken, kuin kavereidensa kanssa toimiessaan. Kavereilta opitut asiat vaikuttavat jäävän osaksi lapsen persoonallisuutta myös aikuisena. Ikäistensä kanssa toimiessaan lapset ja nuoret saavat tyydytystä monille sosiaalisille ja emotionaalisille tarpeilleen. (Salmivalli 2005, 34.) Nuorten keskenään tekemiin sopimuksiin sitoutuminen ja yhteiseen toimintaan

osallistuminen ohjaa heidän käyttäytymistään eri tavoin, kuin jos ohjaus tulisi pelkästään aikuisilta (Palovaara s.a. 77). Nuoret kokevat keskenään yhteenkuuluvuutta, läheisyyttä ja kumppanuutta. He saavat myös toisiltaan palautetta itsestään ja toimintatavoistaan ja sen kautta peilaten mahdollisuuden rakentaa ja tarkentaa omaa minäkuvaansa. (Salmivalli 2005, 178.)

2.2 Osallisuus

Osallisuus määritellään kokemuksena mahdollisuudesta, halusta ja kyvystä vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden voi mieltää vastakohtana välinpitämättömyydelle, osattomuudelle, syrjäytymiselle sekä vieraantumiselle, koska se on aitoa kohtaamista, vastavuoroisuutta ja kiinnostusta toisen ajatuksista sekä yhdessä tekemistä ja kokemista. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 10–12.) Se on kokemusta yhteisöön kuulumisesta sen olennaisena osana, olkoon se lähiympäristö, koulu tai harrastusryhmä. Osallistava toimintakulttuuri on toimiva lähestymistapa nuorten kanssa työskentelyyn ja heidän kohtaamiseen tasavertaisena ja heidän ajatuksiaan kuuntelevana ihmisenä.

Ollakseen osallinen omaa elämää koskevassa päätöksenteossa lapsi tarvitsee tietoa, taitoa ja tukea. Yksi sellainen elämänalue, johon lapsilla tulee olla sananvaltaa, on heidän vapaa-aikansa ja harrastuksensa. Heille tulee mahdollistaa omien valintojen tekeminen – myös perustuslaissa on säädetty nuorten vaikutusmahdollisuuksista. Perustuslain kuudes pykälä määrää, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavalla tasolla (Perustuslaki 11.6.1999/731). Kuntatasolla päätettäessä nuoriin liittyvistä asioista on tarpeen mukaan oltava yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten, nuorten ja heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa (Nuorisolaki 21.12.2016/1285). Myös YK:n lapsen oikeuksiin sopimukseen on kirjattuna:

Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava

huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. (Lapsen oikeuksien sopimus 20.11.1989.)

Lasten tulee siis kotikunnassaan olla osallisena päätöksenteossa heille itselleen merkityksellisissä asioissa. Koulutus, vapaa-aika, harrastukset ja julkinen liikenne ovat tärkeitä nuorten arjen kannalta ja heidän kokemuksiaan olisi kuultava näihin teemoihin liittyviä muutoksia suunniteltaessa. Vuoden 2013 Nuorisobarometrin mukaan tärkeimpiä asioita nuorille ovat terveys, rakkaus, ihmissuhteet ja ihmisoikeudet. (Myllyniemi 2014, 59.) Harrastukset sekä siellä syntyvät ihmissuhteet tukevat osaltaan niin mielenterveyttä kuin fyysistä terveyttä. Kun nuoret saavat itse olla vaikuttamassa vapaa-aikaansa, he kokevat tutkitusti suurempaa tyytyväisyyttä kuntalaisina. Tiloja tai toimintoja suunnitelleet nuoret ovat myös sitoutuneempia käyttämään niitä. Kotkan nuorisotoimenjohtaja Leena Ruotsalainen onkin toistuvasti sanonut: *”Tehdään Kotkasta hyvä paikka nuorille, niin siitä tulee hyvä paikka kaikille.”*

Helsingin apulaispormestari Nasima Razmyar kertoi Kulttuurin, liikunnan ja vapaa-ajan Suomi -huippuseminaarissa (KAKS 2018) ajankäytön sirpaloitumisesta vapaa-ajan, harrastusten ja työnteon rajojen hämärtyessä. Hänen mukaansa kaikkien Suomen kuntien on kuunneltava hyvin herkästi asukkaiden toiveita juuri omavalintaiseen tekemiseen liittyen. Hän muistutti, että harrastukset kohottavat mielialaa ja hyvän mielen vallitessa on helpompi kohdata arkea.

Hyvän aikuisuuden perustukset luodaan lapsuudessa, joten hyvinvointia edistäviin kasvu- ja kehitysympäristöihin on panostettava. Tähän asti koulut ovat juurruttaneet lapsiin istuvaa elämäntapaa, mutta sen vaikutuksia torjumaan tarvitaan toimintakulttuurin muutoksia. Uusi opetussuunnitelma, Liikkuvakoulu ja PopUpSipoo-hankkeen kaltaiset uudistukset auttavat kaventamaan hyvinvointieroja, sillä ne lisäävät lapsiperheiden yhdenvertaisuutta. Onnistuneessa muutoksessa on keskeistä, että lapset, nuoret ja perheet otetaan mukaan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen (Hurskainen 2017). Opetustoimenjohtaja Mari Routti kannustaa osallistamaan lapset mukaan ympäristöjen ja toiminnan suunnitteluun. Hänen mukaansa oppilaiden

osallistuminen itse suunniteltuun välituntitoimintaan on vähentänyt merkittävästi lasten yksinäisyyttä välituntien aikana. (Routti 2018.)

2.3 Harrastaminen ehkäisemässä syrjäytymistä

Syrjäytymisestä puhutaan silloin, kun elämää ravistelevien vastoinkäymisten pitkäaikainen kierre alkaa erottaa ihmistä yhteiskunnasta. Monien tekijöiden summana syntynyttä kierrettä on vaikeaa purkaa, eikä ihmistä ole helppo enää kiinnittää takaisin toimivaksi osaksi yhteiskuntaa. Tämän vuoksi syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen on ensiarvoisen tärkeää. Harrastusten positiivinen vaikutus lapsen ja nuoren elämässä voi auttaa kumoamaan negatiivisten tekijöiden vaikutuksia ja siten osaltaan ehkäistä syrjäytymistä. Sitran mukaan nuorista noin viisi prosenttia on syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa. Tulevaisuuden näkökulmasta yksikin syrjäytynyt nuori on liikaa. (Sitra s.a.)

Syrjäytyminen on syytä ymmärtää lapsuudesta aikuisuuteen etenevänä prosessina unohtamatta sen ylisukupolvista toistuvuutta. Syrjäytymisen ehkäisy tulisi tapahtua kokonaisvaltaisesti ja monella tasolla yhtä aikaa. Sekä yksilöt että perheet tarvitsevat tukea, mutta samalla tulisi myös puuttua yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin ja luoda uusia nuorten osallistumista mahdollistavia rakenteita. (THL 2016.) Koulun puitteissa järjestetty harrastustoiminta toimii suojaavana tekijänä muun muassa koulutuksen keskeytystä ja rikollisuutta vastaan. Toiminta on erityisen merkittävää oppilaille, joiden elämässä kasautuu useita riskitekijöitä. Siinä missä yksin oleminen lisää turvattomuuden tunnetta ja ennustaa huonoa sopeutumista, ohjattu toiminta mahdollistaa positiivisten suhteiden luomisen koulutovereihin sekä koulun henkilökuntaan. Harrastukset voivat ehkäistä syrjäytymistä ja olla keino auttaa syrjäytyneitä nuoria. (Ristolainen, Varjonen & Vuori 2013, 37.)

Alakoululainen on vielä liian pieni olemaan pitkiä aikoja yksin, siksi hänen tulisi pääsääntöisesti olla aikuisen seurassa. Yksin olemista voi kyllä harjoitella, mutta yksinäisiin iltapäiviin on tärkeää saada jotain aikuisten ohjaamaa harrastustoimintaa. Riittävää läheisyyttä ja huolenpitoa saava lapsi kokee itsensä arvokkaaksi ja hänen itsetuntonsa sekä myötätuntonsa kehittyy. Iltapäiviin

sijoittuvien harrastusten myötä lapset saavat mielekästä tekemistä luotettavan aikuisen läsnäollessa, jolloin lapsen luottamus toisiin ja itseensä kasvaa ja hän oppii sekä pärjäämään yksin että pyytämään apua silloin kun tarvitsee. (MLL 2018.)

3 LASTEN JA NUORTEN HARRASTAMINEN

Lasten ja nuorten elämässä harrastuksilla on keskeinen sija. Kasvotusten tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus, lapsen ja nuoren itseilmaisuus sekä monipuolinen toiminta ovat harrastamisen olennaisinta antia. Harrastuksien kautta lapset voivat etsiä omia unelmiaan ja kehittää itseään samalla, kun löytävät omia vahvuuksiaan viettäessään vapaa-aikaansa mielekkäällä tavalla. Harrastaessaan he vaalivat omia kaverisuhteitaan ja ovat vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. (OKM 2017b, 5.)

Harrastaminen voi olla omatoimista tai ohjattua, yhteisöllistä ryhmässä toteutettavaa tai itsekseen tehtävää harrastamista. Vuoden 2016 nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 7–29-vuotiaista lapsista ja nuorista 89 %:lla oli jokin harrastus. Harrastamisen määritelmä on hyvin laaja, se pitää sisällään mitä tahansa ohjattua tai yksin tapahtuvaa toimintaa. Harrastamisen suosio on kasvanut, sillä vuoden 2012 tutkimuksessa luku oli 85 %. Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan harrastamisen määritelmä ei ole selvä kaikille lapsille ja nuorille. Monet heistä kokivat, etteivät harrasta mitään, mikäli eivät olleet mukana seurassa tai yhdistyksessä. (Merikivi, Myllyniemi & Salosuo 2016, 56–57.) Kapeaa käsitystä harrastamisesta olisi syytä saada laajennettua. Keskustelua voisi esimerkiksi äidinkielen opetuksessa selventää, että harrastaminen on myös paljon muuta kuin liikuntaa urheiluseurassa.

Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 7–29-vuotiaista lapsista ja nuorista yli 90 % sanoo harrastavansa liikuntaa. Tyttöjen osuus 93 % on hieman korkeampi kuin pojilla, joilla luku on 90 %. Maaseudulla ja kaupungissa asuvien liikunnan määrässä ei ole suurta vaihtelua, vaikka maalla matkat harrastuspaikkoihin olisivat pitkät, niin harvoin matkoja kuljetaan enää liikkuen vaan apuna käytetään

julkisia kulkuneuvoja ja muita kulkuvälineitä, kuten mopoa tai autoa. (Merikivi ym. 2016, 75–76.)

3.1 Harrastamisen merkitys kasvulle ja kehitykselle

Harrastaminen on hyödyllistä, koska se opettaa yksilölle uusia taitoja, sosiaalisuutta ja antaa kokemuksia sekä virikkeitä. Uusia taitoja voivat olla muun muassa ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Harrastaminen voi tukea lasten ja nuorten yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuutta, luoda uusia ystävyssuhteita sekä osallistaa lapsia ja nuoria heitä koskevien asioiden suunnitteluun. Mielekäs harrastus voi tuoda yksilölle positiivista sisältöä elämään ja lisätä elämäniloa ja hyvinvointia harrastuksessa koettujen onnistumisten kautta. Harrastamisen lomassa on turvallisessa ympäristössä mahdollista opetella tunteiden ilmaisua ja niiden säätelyä. Harrastuksissa koetaan tyypillisesti onnistumisen ja häviämisen tunteita, joita pitää oppia käsittelemään, jotta harrastamista on yhdessä tai yksin mahdollista jatkaa. Harrastukset voivat myös ehkäistä syrjäytymistä ja auttaa jo syrjäytyneitä nuoria. (OKM 2017b, 5 & 11; THL 2015.)

Liikunnan harrastaminen vaikuttaa monipuolisesti ja on tärkeä lapsen terveellisen kasvun ja kehityksen tukija. Säännöllinen ja monipuolinen liikunta ovat tärkeitä fyysisen ja psyykkisen terveyden kannalta, koska ne ehkäisevät monien sairauksien syntyä. Kestävyysliikunta vahvistaa esimerkiksi hengitys- ja verenkiertoelimistöä ja sydämen terveyttä. Lihaskuntoa ja liikehallintaa kehittävä liikunta vahvistaa muun muassa lihasvoimaa, liikkuvuutta ja luustoa. Liikunta parantaa psyykkistä terveyttä parantamalla unenlaatua, mielialaa ja auttaa vähentämään stressiä. (UKK-instituutti 2018.) Tutkimusten mukaan liikkumisen syyt ovat erilaisia eri ikävaiheissa. Nuorille liikunta on tärkeää hauskanpidon, hyvään kuntoon pääsemisen, mielihyvän kokemisen ja terveyden edistämisen takia. Iän kasvaessa painonhallinta korostuu liikuntaan motivoivana tekijänä. (Itkonen & Laine 2015, 196–197.) Kunnan liikuntapalveluja suunnittelevien toimijoiden on ymmärrettävä tämä kehityskulku, ja sen takia kunnassa on ylläpidettävä monipuolista kaikki kohderyhmät huomioivaa liikuntatarjontaa.

Vuoden 2017 Nuorisobarometrin tulosten mukaan 15–29-vuotiaille nuorille vapaa-aika on koulua merkityksellisempi paikka uusien taitojen oppimiselle. Vastaajien ikä vaikutti asiaan suhtautumiseen, koska alle 20-vuotiaat kokivat oppineensa uusia asioita yli 20-vuotiaita enemmän koulussa. Vapaa-ajalla nuoret oppivat yleisimmin sosiaalisia taitoja. Näin vastasivat 93 % nuorista. Myös muita taitoja kuten suvaitsevaisuutta, ongelmanratkaisu-, päätöksentekokykyä ja kriittistä ajattelua kertoi oppineensa yli 75 % vastaajista. (Myllyniemi & Pekkarinen 2018, 63, 67.) Oppimisen paikkojen monipuolistuessa harrastusten rooli uusien oppimiskokemusten tarjoajana tulee entisestään korostumaan. Oppiminen on jo nyt siirtynyt yhä voimakkaammin koulujen ulkopuolelle, eikä ole näkyvissä mitään syytä, miksi kehitys ei jatkuisi samanlaisena. Päättäjien ja eri toimijoiden tulee tämän seurauksena panostaa yhä vahvemmin nuorille mielekkäiden ja edullisten harrastusten järjestämiseen, jotta nuorilla olisi tulevaisuudessa mahdollisimman yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa ja toteuttaa unelmiaan.

Suomen koripallomaajoukkueen päävalmentaja Henrik Dettman puhui Kulttuurin, liikunnan ja vapaa-ajan Suomi -huippuseminaarissa, kuinka oppiminen ja vapaa-ajan harrastustoiminta vaikuttavat yhdessä lapsen kehitykseen. Hänen mukaansa liikunnalla ja taiteella on merkittävä rooli lapsen oppimisprosessissa. Taiteen ja liikunnan avulla opitut taidot ja tiedot luovat hyvän pohjan oppimisen edellytyksille. Dettman lainasi Aalto yliopiston matematiikan opettajan mielteitä tähän yhdistelmään liittyen: *Siinä kohtaa, kun taiteen ja liikunnan harrastaminen loppuu kunnissa, loppuu myös matematiikan oppiminen.* (KAKS 2018.)

Ihmisten asenteita harrastamiseen ja liikkumiseen tulisi vahvistaa mahdollisimman varhain. Entinen ammattiuurheilija Minna Kauppi ehdotti lapsiperheiden asennekasvatuksen tuomista neuvolaan, jossa pienten lasten vanhempia opetettaisiin viemään lapsia liikkumaan yhdessä koko perheenä. Hän koki neuvolan olevan hyvä ja valmis rakenne, jonne varhainen asennekasvatus sopisi, samoin kuin muu lasten hyvinvoinnissa ohjaaminen. Koulun tulee kantaa myös oma vastuunsa. Dettman kuitenkin muistutti, ettei kouluilta voi vaatia enempää kuin niille antaa. Kouluille pitää hänen mukaansa antaa ihan erilaiset

resurssit, jotta ne voisivat vastata tähän tarpeeseen. Hän kertoi, että harrastustoiminnan ammattilaisen ohjaama yksi liikuntatunti viikossa maksaa valtakunnallisesti kouluille arviolta noin 300 miljoonaa euroa vuodessa. Puolestaan liikkumattomuus maksaa valtiolle arviolta kymmenkertaisen summan eli kolme miljardia euroa vuodessa. (KAKS 2018.)

3.2 Harrastamisen esteet

Harrastamisen esteet voivat vaikuttaa siihen, ettei lapsi tai nuori aloita uutta harrastusta. Esteet ovat aina yksilöllisiä, ja niiden muodostumiseen vaikuttavat keskeisesti oma asenne harrastamista kohtaan, oma tai perheen taloudellinen tilanne ja vapaa-ajan käyttöön liittyvät ajatukset. Lisäksi tietyissä ikävaiheissa, kuten teini-iässä, on omat erityispiirteensä, jotka vaikuttavat harrastusaktiivisuuteen. Kunta voi myös vaikuttaa ennaltaehkäisevästi harrastamiseen liittyviin haasteisiin, esimerkiksi tarjoamalla maksuttomia salivuoroja koululaisten käyttöön. Harrastamisen esteitä on mahdollisuus purkaa, jos siihen löytyy tahtoa ja riittävästi resursseja.

3.2.1 Taloudelliset syyt

Harrastamisen ja uuden harrastuksen aloittamisen merkittävänä esteenä on perheen alhainen tulotaso. Vähiten ansaitsevassa viidenneksessä 7 % harrastaa urheiluseurassa, kun taas eniten ansaitsevassa viidenneksessä osuus on 22 %. Perheen varallisuuden erojen merkitys on suurimmillaan 10–14-vuotiaiden ikäryhmässä, jolloin harrastaminen muuttuu yhä kilpailullisemmaksi. Harrastamisen kalleus oli esteenä 27 % 10–29-vuotiailla nuorella harrastuksen aloittamatta jättämiseen. Vuoden 2016 nuorten vapaa-aikatutkimuksessa nuoret listasivat kalleimmiksi harrastuksiksi jääkiekon, golfin ja ratsastuksen. (OKM 2017b, 9; Berg & Myllyniemi 2013, 72; Merikivi ym. 2016, 83.)

Suomalaisten kotitalouksien elintaso, elämänlaatu ja elämäntavat ovat parantuneet viimeisen sadan vuoden aikana huomattavasti, palvelut sekä tulonsiirrot toimivat Suomessa melko hyvin. Valitettavasti kaikki perheet ja kotitaloudet eivät ole päässeet mukaan tähän kehitykseen, ja kuilu hyväosaisten

ja hyvinvoinnista syrjään jääneiden välillä kasvaa. Huono-osaisuus myös periytyy sukupolvelta toiselle. Siksi onkin huolestuttavaa, että suomalaisten lapsiperheiden suhteellinen köyhyys on ollut kasvussa 1990-luvulta alkaen. (Hurskainen 2017.)

Perheen äidin koulutustasolla on merkittävä yhteys lasten ja nuorten harrastamiseen urheiluseurassa. Vuoden 2013 Nuorten vapaa-aika –tutkimuksen mukaan ilman tutkintoa olevien äitien lapsista 22 % oli mukaan mukana viikoittain seuratoiminnassa, kun taas korkeakoulutettujen äitien lapsista mukana oli 45 %. Ero on siis merkittävä, koska korkeammin koulutettujen lasten osuus seuratoimintaan osallistuvista oli kaksinkertainen. Korkeasti koulutetuilla vanhemmilla on parempi tulotaso alhaisemmin koulutettuihin vanhempiin verrattuna, ja he myös näkevät liikunnan tai ylipäättään harrastamisen merkityksen lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Äidin korkealla kulttuuripääomalla on siis merkittävä positiivinen vaikutus lasten ja nuorten harrastusaktiivisuuteen. (Berg & Myllyniemi 2013, 72.)

3.2.2 Kilpailullisuus

Harrastepohjaisen ”höntsäilyn” vähenemiseen on vaikuttanut osaltaan lajeihin ja toimijoihin kohdistuvat ulkopuoliset tekijät. Erityisesti seuroissa ja yhdistyksessä haasteita voivat aiheuttaa lajiin liittyvä kansainvälistyminen ja ammattimaistuminen, joiden seurauksena esimerkiksi jalkapallossa harrastaminen muuttuu tavoitteellisemmaksi entistä aiemmin. Kaikissa perheissä tätä kehityssuuntaa ei pidetä toivottuna, ja sen sijaan edulliselle ja matalan kynnyksen ”höntsäilylle” on kysyntää. Resurssien puutteessa seurat ja muut vapaa-ajan harrastustoimijat joutuvat keskittämään toimintojaan. Kun toiminta on riippuvainen tukijoista ja sponsoreista, vaikuttaa se toiminnan suuntautumiseen entistä tavoitteellisempaan ja kilpailullisempaan suuntaan, jotta tukijat pysyvät heistä jatkossakin kiinnostuneina.

Kilpailullisuudesta on väännetty kättä kasvatuspiireissä jo useita vuosia. Tuloskeskeinen ja kilpailullinen yhteiskunta on tullut mukaan jo varhaiskasvatukseen ja lasten vapaa-ajan harrastuksiin. Haitallisia vaikutuksia

torjumaan on korostettua kilpailua pyritty vähentämään, ja toisten voittamisen tavoittelun sijaan ohjataan lasta asettamaan omia yksilöllisiä tavoitteitaan ja ponnistelemaan niiden saavuttamiseksi. (Heikkinen & Valtonen 2003, 5.)

Kilpailullisuudella on kuitenkin oma paikkansa yhteiskunnassa. Kilpailun kautta haetaan tehokkuutta ja kehittymistä, ja jokainen meistä joutuu työmarkkinoilla tarkastelemaan omia kilpailuvalttejaan saadakseen mielekäästä työtä, halusimmepa tai emme. Kasvatuksellisesta näkökulmasta pohdittavaksi jää, miten ja missä vaiheessa lasta tulisi opastaa oman suorituksensa ja kykyjensä vertailemiseen muihin. Pedagogisessa keskustelussa on syytä huomioida, etteivät lapset kykene käsittelemään kilpailua samalla tavalla kuin aikuiset, sillä heidän moraalinen ajattelunsa ei ole vielä kypsytynyt riittävästi. Kilpailun merkitystä aletaan ymmärtää vasta murrosiässä. Yläkoululaisille kilpaileminen on myös arkipäiväisempää numeroarvosteluineen ja jatko-opiskeluun valmistauduttaessa. (Heikkinen & Valtonen 2003, 5, 59.)

3.2.3 Ajan puute

Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 10–29-vuotiaiden nuorten yleisin syy siihen, ettei harrasta liikuntaa, on ajan puute. Ajan puute on kuitenkin yksilöllistä ja tutkimuksen mukaan liikuntaa harrastamattomien on vaikeampi löytää aikaa harrastamiselle kuin fyysisesti aktiivisten. Iän karttuessa kuitenkin velvollisuudet, kuten perhe- ja työelämä, vaativat enemmän aikaa, ja sen takia omia liikuntatottumuksia on syytä tarkastella uudella tavalla. Ajan puute aiheuttaa haasteita erityisesti nuorille aikuisille. On haitallista, jos liikuntaa eniten tarvitsevat jäävät selvästi suositusten alapuolelle, koska se voi johtaa myöhemmin muihin haasteisiin, esimerkiksi heikentyneeseen työhyvinvointiin ja sairauspoissaolojen kasvuun työelämässä. (Merikivi ym. 2016, 81–82.)

3.2.4 Asenteet

Liikkumattomuutta aiheuttaa etenkin teini-iässä eli, 10–14-vuotiailla, negatiiviset asenteet liikuntaa kohtaan. Ilmiötä teini-iässä tapahtuvasta harrastusinnon lopahtamisesta kutsutaan drop-out -käsitteeksi. Drop-outin taustalla on

lisääntynyt mielenkiinto muihin asioihin. Liikunta ei ole nuorten keskuudessa enää niin vetovoimainen, vaan itsensä ja oman kehon kriittinen tarkastelu voi muuttaa liikuntakäsitystä negatiiviseen suuntaan. Teini-ikäisille vuonna 2013 toteutetussa kyselylomaketutkimuksessa yleisimmät liikkumattomuutta aiheuttaneet syyt olivat nuorten mukaan laiskuus 54 %, ei ole löytänyt sopivaa lajia 49 %, ei nauti kilpailemisesta 37 % ja epämiellyttävät liikuntakokemukset 32 %. (Koski, Tähtinen, Vanttaja & Zacheus 2017, 73–74, 77–78.)

Nuorten liikunnallinen lahjattomuus ja koululiikunnassa koetut kielteiset kokemukset vaikuttavat vuoden 2016 Nuorten vapaa-aika –tutkimuksen mukaan yli 30 % vastaajan liikkumattomuuden taustalla. Kielteisiä liikuntakokemuksia nuoret ja nuoret aikuiset kokevat erityisesti koululiikunnassa ja urheiluseuroissa. Erityisesti nuorilla aikuisilla kielteiset kokemukset keskittyvät koululiikuntaan ja liikunnanopettajaan. (Koski, Tähtinen, Vanttaja & Zacheus 2017, 74–75; Merikivi ym. 2016, 82–83.) Tulosten mukaan todennäköisyys liikkumattomuuteen lisääntyy kielteisten kokemusten kasaantuessa, kun taas liikunnallisuus lisääntyy positiivisia kokemuksia ja onnistumisen tunteita saaneilla henkilöillä (Merikivi ym. 2016, 82-83.).

Vuoden 2015 Kouluterveyskyselyssä harrastamiselle tai sen aloittamiselle löydettiin useita esteitä. Harrastamisen yhdenvertainen toteutuminen on haasteena eri vähemmistöryhmissä kuten maahanmuuttajien ja vammaisten keskuudessa. Näissä vähemmistöryhmissä harrastusaktiivisuus oli 70–80 %, kun se oli yleisesti kaikkien vastaajien kohdalla 95 %. Ero on siis merkittävä. Lisäksi nuoret toivoivat asuinalueensa lähistölle nuorille kohdennettua toimintaa ja harrastuspaikkoja lähemmäs kotia. Harrastuksissa vaatimustaso ei saisi olla liian korkea ja nuoret kaipasivat kilpailullisuuden sijaan enemmän harrastepohjaista toimintaa. Kysely toteutettiin kahdeksan ja yhdeksänluokkalaisille, ammattikoululaisille ja lukiolaisille. (OKM 2017b, 11–12.)

4 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Tutkimuksemme pääteemana on harrastustakuu, joka on viimeisin hallituksen lasten ja nuorten harrastamista tukevista hankkeista. Harrastustakuun

tarkoituksena on tarjota jokaiselle alle 29-vuotiaalle lapselle ja nuorelle mahdollisuus yhteen harrastukseen taloudellisesta asemasta riippumatta. (Kokoomus 2016.) Hankkeen syntyyn on vaikuttanut merkittävästi se, ettei aiemmat opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimushankkeet ole riittävästi pystyneet hillitsemään harrastamisen kulujen kasvua. Lisäksi hallitus on huolissaan lasten ja nuorten liikunnan määrän vähentymisestä.

Harrastustakuu-hankkeen selvitystyö käynnistyi vuonna 2015, kun opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen nimitti työryhmän selvittämään harrastamisen hintoja Suomessa (OKM 2016). Selvitystyön jälkeen syksyllä 2016 kokoomus teki valtuustoaloitteen harrastustakuun käynnistämiseksi kunnissa. Harrastustakuu-aloitteen hyväksymisen jälkeen opetusministeri Grahn-Laasonen nimitti työryhmän selvittämään, miten aloite saataisiin jalkautettua kuntatasolle ja mitä keinoja siihen vaaditaan. Työryhmän maaliskuussa 2017 julkaisemassa raportissa painotetaan muun muassa lasten ja nuorten toiveita harrastusten valinnassa, maksuttomien koulutilojen saatavuutta harrastustoiminnan käyttöön, koulujen iltapäiviin lisää eri toimijoiden tarjoamaa matalan kynnyksen harrastustoimintaa ja hyvien käytäntöjen levittämistä valtakunnallisesti. Hallituksessa lasten harrastamiseen panostaminen koetaan tärkeäksi kehityskohteeksi syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (OKM 2017a.)

Lasten ja nuorten harrastaminen on ollut näkyvästi esillä päättäjien keskusteluissa ja aiheen ympärille rakennetaan säännöllisesti erilaisia tapahtumia ja keskustelutilaisuuksia. Osallistuimme 26.1.2018 verkostotapaamiseen, jonka teemana oli lasten ja nuorten harrastaminen. Tapaamisessa valtion nuorisoneuvosto, liikuntaneuvosto ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) kertoivat toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi. (Valtion nuorisoneuvosto 2018). Lisäksi kunnallisalan kehittämissäätiö (KAKS) järjesti 13.2.2018 kulttuurin, liikunnan ja vapaa-ajan Suomi -huippuseminaarin Helsingissä 14.2.2018. Seminaarissa oli puhumassa asiantuntijoita, tutkijoita ja Helsingin apulaispormestari. (KAKS 2018). Päättäjien laaja kiinnostus lasten ja nuorten

harrastamista ja harrastusmahdollisuuksia kohtaan kertovat aiheen tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta tällä hetkellä.

4.1 Hallituksen harrastamista tukevat hankkeet

Hallituksen vuonna 2015 asettama lasten ja nuorten harrastamisen työryhmä kartoitti, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus mieluisaan harrastukseen. Työryhmä hyödynsi selvitystyötä tehdessään tietoja aiemmista tutkimushankkeista, jotka ovat Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta (2016) ja Lasten kulttuuripoliittinen ohjelmaehdotus (2014). Työryhmä arvioi myös hallituksen kolmen kärkihankkeen hyötyjä lasten ja nuorten harrastamisen näkökulmasta. (OKM 2017b, 16.)

Ensimmäinen hallituksen kärkihankkeista on Liikkuvakoulu-hanke, joka toimii opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi. Hankkeilla pyritään luomaan koulupäivistä viihtyisämpiä, lisäämään koululaisten hyvinvointia, edistämään oppimista ja lisäämään osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Tavoitteiden toteutumiseksi hallitus panostaa liikkumista tukeviin olosuhteisiin kuten välineisiin ja kenttiin yhteistyökumppaneiden kanssa ja liikuntajärjestöjen osaamisen hyödyntämiseen koulujen aamu- ja iltapäiväkerhojen ohjauksissa. (OKM 2017b, 16–17.)

Toinen hallituksen kärkihanke on taiteen ja kulttuurin saatavuuden parantaminen lapsille ja nuorille. Hankkeen avulla pyritään lisäämään lastenkulttuurin ja taiteen toimijoiden yhteistyötä koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Tavoitteena on lisätä 1–10-luokkalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia harrastaa taidetta ja kulttuuria koulupäivän aikana sekä varhaiskasvatuksessa lasten taide- ja kulttuuriosaamista ja vahvistaa lasten monilukutaitoa. (OKM 2017b, 17.)

Kolmas hallituksen kärkihanke on lasten ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE), jonka tavoitteena on tehdä lapsiperheiden palveluista entistä lapsi- ja perhelähtöisemmät. Ohjelma vahvistaa lasten oikeuksia vahvistavaa toimintakulttuuria, ja merkittävä yhteisö näiden edistämiseksi on lasten oma arjen

ympäristö, kuten koulu tai varhaiskasvatus. Näissä yhteisöissä lapsi tai nuori voi saada tukea kehitykseensä muun muassa osallistumalla toimijoiden järjestämään vapaa-ajan harrastustoimintaan. Hankkeen tavoitteena on luoda tasapuoliset mahdollisuudet osallistua ja suunnitella harrastustoimintaa. Toiminnan tulee olla lapsia ja nuoria osallistavaa ja erityisryhmien tarpeet huomioon ottavaa. Työryhmän mukaan LAPE:n tavoitteet tukevat onnistuessaan hyvin harrastustakuun tavoitetta tarjota jokaiselle lapselle ja nuorelle mieleinen harrastus. (OKM 2017b, 18.)

4.2 Toimivat käytännöt

Harrastustakuu-hankkeen innoittamana kunnissa on otettu vastaan haaste lasten ja nuorten harrastustoiminnan palvelujen ja toimintojen kehittämiseksi ja joissakin kunnissa on jo kehitetty toimivia tapoja madaltaa harrastamisen kynnystä.

Sipoossa on vuodesta 2016 lähtien ollut käytössä PopUpSipoo-hanke taiteen ja kulttuurin saatavuuden parantamiseksi alueella. Hankkeen ansiosta Sipoossa on lähikouluilla toteutettu lasten ja nuorten toivomaa ryhmätoimintaa: parkouria, animaatiota, elokuvaa, kuvataidetta, tanssia, musiikkia, arkkitehtuuria ja koodausta. (PopUpSipoo s.a.) Porissa yläkouluikäisten nuorten harrastusmahdollisuuksia on tuettu mobiilisovelluksena toimivan Nuorisopassin avulla. Nuorisopassit on suunnattu 7.–9.-luokkalaisille, ja niihin sisältyy erilaisia harrastus ja vapaa-ajan toimintoja, kuten jääkiekkopeli- tai elokuvalippuja. Passin toimintoihin osallistuminen on nuorelle maksutonta. (Nuorisopassit.)

Kouvolassa kaikki liikuntaharrastukset on koottu saman verkkosivuston alaisuuteen, mikä tekee sopivan tai uuden harrastuksen etsimisestä entistä sujuvampaa. Liikkuvakouvola-sivustolla on tavoittanut palvelujen tarjoajat hyvin, ja siellä on tällä hetkellä suurin osa Kouvolan alueen liikuntatoimijoista. Sivustolta löytää helposti ajankohtaisimmat liikuntatapahtumat, liikuntakokeilut sekä liikkumisvinkit. Palveluun voi kuka tahansa ilmoittaa sekä innostaa muita jakamalla omia liikuntaideoita. (Liikkuvakouvola.)

4.3 Tutkimuksen tarve

Suomen hallitus on ohjeistanut kuntia käynnistämään alle 29-vuotiaille nuorille suunnatun harrastustakuu-hankeen omalla alueellaan. Kotkan kaupungin nuorisotoimenjohtaja Leena Ruotsalainen oli pyytänyt, että joku valmistuva sosiaalialan opiskelija tai ryhmä alkaisi tutkia harrastustakuu-hanketta ja sen jalkauttamista Kotkaan. Kotkassa ei ole aiemmin tutkittu harrastuskenttää laajalaisesti, eikä tutkimustietoa lasten ja nuorten toiveista ole kerätty. Toteuttamamme harrastustutkimus antaa Kotkan päättäjille uutta tietoa, millaisiin vapaa-ajan toimintoihin ja tiloihin on tarve tulevaisuudessa kohdentaa resursseja.

4.3.1 Lapset ja nuoret Kotkassa

Väestökeskuksen arvion mukaan Kotkassa asuvien nuorten määrä on vuodesta toiseen melko muuttumaton. Heidän arvionsa mukaan vuonna 2020 Kotkassa on 7–18-vuotiaita lapsia ja nuoria 6 647, joka on noin 12 % koko kunnan väestöstä. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten osuus on merkittävä, koska heitä on noin 10 % tästä määrästä. Maahanmuuttajien määrä on Kotkassa pääkaupunkiseudun jälkeen suurin suhteessa väkilukuun ja tämä on tärkeää huomioida kaupungin toimintaa ja palveluja kehitettäessä. (Kotkan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014–2017, 6.) Alueen maahanmuuttajat tulevat noin 110 eri valtiosta ja puhuvat äidinkielenään 79 eri kieltä. Suurimmat kieliryhmät ovat venäjä, viro, arabia, kurdi ja englanti. (Maahanmuuttajat väestössä 2017; Maahanmuuttajatyön palvelualue 2016.)

Elämme kahden laman jälkeistä aikaa. Kansantalouden ongelmat ovat helpottuneet, väestössä esiintyy edelleen varallisuuden polarisoitumista. Monissa perheissä toimeentuloon liittyvät haasteet helpottivat 1990-luvun lopulla, mutta laman jättämä epävarmuus vaikutti vanhempien voimavaroihin aiheuttaen monenlaisia sosiaalisia vaikeuksia, kuten psyykkisiä ja parisuhdeongelmia. Laman varjot ulottuvat vielä tähän päivään. (Hämäläinen 2007, 391; Lammi-Taskula & Salmi 2010.) Kotkassa oli vuoden 2017 lokakuussa 3799 työtöntä työnhakijaa eli 15,6 % kaikista kuntalaisista. Luku on Kaakkois-Suomen korkein. (Kaakkois-Suomen Työllisyyskatsaus 2017.) Koko Suomen työttömyysaste oli

tammikuussa 2018 Kotkan lukemaa puolet pienempi eli 8,8 % (Työvoimatutkimus 2018). Talouden ongelmat heijastavat vaikutuksensa lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin. Vaikka monet nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin, ei tule unohtaa heitä keillä on suurimmat haasteet. Noin 10 % väestöstä käyttää 80 % kaikista sosiaali- ja terveyspalveluista (Pohjola 2018).

Kymenlaakson alhaiset työssäkäynti- ja työllisyysluvut sekä niiden taustalla vaikuttavat tekijät lisäävät maakunnan nuorten riskiä syrjäytyä. Maakunnan 12 460 nuoresta 3 310 oli työttömänä, eläkkeellä tai kuului ryhmään muut työvoiman ulkopuolella olevat eli olivat muun muassa varusmiespalveluksessa tai opiskelijana. Tilastokeskuksen työllisyystutkimuksessa vuonna 2016 18–24-vuotiaista kymenlaaksolaisista nuorista 27 % ei ollut töissä eikä koulutuksessa. Koko maassa vastaava luku on 19 %, joka on 8 % Kymenlaakson lukua pienempi. Maakunnista Kymenlaakson luku on ollut suurin vuosina 2011–2016. Luvut ovat merkittäviä, koska juuri koulutus ja työ vaikuttavat keskeisesti yksilön riskiin syrjäytyä. Työssä käyvillä ja korkeasti koulutetuilla on myös parempi mahdollisuus osallistua maksullisiin harrastustoimintoihin paremman tulotason takia. (Tilastokeskus 2018.)

Tänä päivänä lapset ja teinit elävät hyvin välineellisessä maailmassa. Alakoulussa lapsella tulee olla varusteet sisä- ja ulkoliikuntaan sekä sukset, luistimet, pulkka ja jokin älylaite koulutehtävien tekoon. Vanhempien on käytettävä Internetin välityksellä toimivaa Helmi-järjestelmää kodin ja koulun väliseen yhteydenpitoon, eli vähintään älylaite on oltava myös heillä. Tämä vaatii vanhemmilta maksukykyä ja sopeutumista pysyäksään lapsiensa kanssa ajassa mukana. Kouluilla on oppilaiden käyttöön tarkoitettuja tabletteja ja tietokoneita, mutta laitteita ei riitä välttämättä koko luokalle kerrallaan. Joillakin suuremmilla kouluilla on pienet varastot lainavälineitä hiihtoon ja luisteluun, mutta kaikilla kouluilla ei ole tilaa pitää, eikä varaa hankkia tällaisia varastoja. Mikäli lapselta puuttuu koulupäivän kannalta olennaisia välineitä, hän voi yrittää saada niitä lainaksi. Lainavälineet eivät ole välttämättä hyvässä kunnossa tai sopivia. Välineen puuttuessa osallistuminen on haasteellista ja lapsi voi jäädä

ryhmäkokemusta vaille. Ulkopuoliseksi jäämisellä on negatiivinen vaikutus emotionaalisesti sekä lapseen että koko perheeseen.

4.3.2 Lasten ja nuorten palvelut Kotkassa

Kotkan nuorisotyö toimii lasten, nuorten ja kaupunkilaisten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollistajana kansalaistoimintaa ja yhteisöllisyyttä rakentaen. Nuorisotyö vahvistaa monitoimijaista yhteistyötä aloitteellisella ja aktiivisella työotteella kotkalaisten, erityisesti nuorten hyvinvoinnin ja onnellisen elämän edistämiseksi. Kotkan nuorisotyö tekee tiivistä yhteistyötä lasten kulttuurikeskuksen kanssa. Lasten kulttuurikeskus LAKU vastaa ja kehittää alueen kulttuuritarjontaa lapsille ja nuorille. Fyysisesti kulttuurikeskus sijaitsee yhteisötiloissa Messin B-talossa yhdessä Ohjaamon kanssa. Ohjaamon palvelut on tarkoitettu 15–29-vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille. Messin A-talossa toimii perinteisemmät nuorisotilat. Muita nuorisotiloja ovat Karhuvuoressa toimiva Welho, Karhulassa sijaitseva Kulma ja Otsolassa oleva Mesta. Myös seurakunnalla on Karhulassa Boxi ja Arkku Kotkansaarella.

Kotkan liikuntatoimi on vastuussa kaupungin julkisista liikuntapalveluista luoden edellytyksiä kotkalaisten terveyttä, hyvinvointia ja viihtyvyyttä edistävälle harrastuksille sekä toiminnoille. Sen tavoitteena on edistää toiminnallaan kaupungin muuta virkistys- ja vapaa-ajan toimintaa suunnittelemalla ja rakennuttamalla laadukkaita ihmisten liikkumiseen tai liikunnan harrastamiseen tarkoitettuja tiloja ja alueita, luoda edellytyksiä omaehtoisen liikuntatoiminnan kehittymiselle ja järjestää terveyttä edistävää liikuntatoimintaa yhteistyössä alan järjestöjen, urheiluseurojen ja yritysten kanssa. Viime vuonna liikuntatoimi palkkasi ensimmäisen koordinaattorin suunnittelemaan alueen liikunnan tulevaisuutta.

Kotkanopistolla on merkittävä rooli tarjota kotkalaisille edullista harrastustoimintaa kuten esimerkiksi liikunnan ja taiteen opetusta lapsille ja nuorille. Lisäksi Kotkassa on useita yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka tuottavat omaa toimintaansa liikuntaa, teatteria, musiikkia ja kuvataiteita, mutta yhdyspintoja tai yhtenäistä informaatiopohjaa ei ole olemassa.

Kotkan seudun Musiikkiopisto on perustamisestaan lähtien antanut säveltaiteen perusopetusta ja järjestänyt musiikkikulttuuriin liittyvää toimintaa. Kotkan seudun Musiikkiopiston kannatusyhdistys ry. on toiminut oppilaitoksen taustayhteisönä jo vuodesta 1946. Viiden kunnan Pyhtään, Kotkan, Haminan, Virolahden ja Miehikkälän alueella toimiva musiikkioppilaitos on keskeinen vaikuttaja toimialueensa kulttuurielämässä. Soiton ja laulun opetuksella tuetaan tavoitteellista musiikin harrastusta ja oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Musiikkiopiston opetussuunnitelmassa on huomioitu myös ne vaatimukset, joita ammatilliseen koulutukseen tähtäävillä oppilailla on.

Nuorisoteatteri vie kouluihin ilmaisullisia työpajoja, tuo teatteria lähemmäs nuoria ja pyrkii selvittämään nuorten kanssa heidän mielenkiinnon kohteita.

Pidämme tärkeänä nuorisokulttuurin kehittämistä Kotkassa. Uskomme, että yhteisesti tunnustettuna ja elinvoimaisena se on yksi kaupungin vetovoimatekijöistä! Elämme ajassa, jossa on huomattu taiteiden hyvää tekevä vaikutus, kuinka taide ja kulttuuri yhdistävät ja parantavat. Kulttuurin hyvinvointivaikutukset ovat kiistattomia.
(Lunkka 2018.)

Kulttuuripolku ja taidetestaajat ovat ensi lukuvuoden kulttuurin kärkihanke, joka tarjoaa maksuttomia taidevierailuita kaikille Suomen kahdeksasluokkalaisille.

Ydintavoittemme on saada nuoret kokemaan taidetta ja tarjota heille ikimuistoisia elämyksiä. Taideorganisaatioille haluamme kertoa, että tässä on teidän tuleva VIP-yleisönne. Kohdelkaa heitä siten, että he palaavat muutaman vuoden kuluttua. (Tapio 2018.)

Kotkan nuorisotoimi on pyrkinyt omilla toimenpiteillään lisäämään nuorten osallisuutta omaehtoisten harrastustoimintojen järjestämiseen. Nuoria tuetaan muun muassa toimintarahalla (suuruudeltaan 100–500 €), joka on tarkoitettu pienimuotoisen vapaa-ajan toiminnan projektin rahoitukseen. Erilaisia harrastetiloja on pyritty saamaan edullisemmin tai jopa maksutta erilaiseen harrastustoimintakäyttöön nuorille, mikäli he haluavat alkaa itsenäisesti järjestää itselleen mieluista toimintaa. (Ruotsalainen 2017.) Kartoittaessamme alueen nuorten toiveita ja ajatuksia olemme pyrkineet myös aktivoimaan nuoria oma-aloitteisuuteen, mikäli he kokevat jonkin itseään kiinnostavan harrastuksen

puuttuvan Kotkasta. Toiveissa on, että nuoret voisivat kerätä itsenäisesti ryhmiä puuttuviin lajeihin tai toimintoihin ja näin sitouttaa heidät niiden toteuttamiseen.

4.4 Tutkimus

Aihe löytyi XAMK:n yhteiseltä opinnäytetyösivustolta, jonne yhteistyökumppanit tarjoavat opinnäytetyön aiheita. Aiheen varmistuttua alkoi opinnäytetyöprosessin toteutus lokakuussa 2017 suunnittelupalavereilla opinnäytetyön ohjaavan opettajan ja työn tilaajan nuorisotoimenjohtaja Leena Ruotsalaisen kanssa. Aiheen, eri osapuolten ja meidän omien odotusten ja tavoitteiden kirkastuessa alkoi varsinainen opinnäytetyön suunnittelu.

4.4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksillä pyrimme selvittämään, mitä harrastuksia Kotkassa jo on, mitä harrastuksia täältä puuttuu ja miksi niin moni lapsi ja nuori on vailla harrastusta. Valtakunnallisesta näkökulmasta tiesimme hallituksen huolen harrastusten hintojen noususta ja kotkalaisina olemme huolissamme alueen lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Näistä lähtökohdista muodostuivat meidän tutkimuskysymyksemme:

Mitä kotkalaiset lapset ja nuoret harrastavat?

Mitä harrastamiseen liittyvää Kotkasta puuttuu?

Mitä esteitä harrastamiselle on?

Pohdimme huolellisesti, mitä lapsilta ja vanhemmilta kannattaa kysyä, jotta saisimme mahdollisimman hyvin esiin lasten harrastamisen nykytilaa, toiveita, puutteita ja asioita, jotka hankaloittavat harrastamista olennaisesti. Aluksi oli tärkeää selvittää, mitä lapset haluavat harrastaa ja mitä he jo tekevät, jotta saatiin selkeämpi käsitys harrastusten kysynnästä alueella. Tämä tieto auttaa kuntapäättäjiä pohjustamaan valintoja resurssien kohdentamisessa. Aiemman tutkimuksen puuttuessa oli tarpeen myös selvittää, puuttuuko Kotkasta jotain harrastamiseen liittyen, mille olisi suurta kysyntää tai tarvetta. Kotkassa halutaan muokata kaupunkia parempaan suuntaan, joten asukkaiden hyvinvointiin on

tarkoitus panostaa. Harrastustakuu-hanke lähtee ajatuksesta, että harrastusten hinnat ovat nousseet osalle lapsiperheistä liian korkeaksi ja estävät harrastamisen aloittamisen. Halusimme selvittää, mitkä asiat ovat harrastamisen esteenä juuri Kotkassa ja millä tavoin Kotkan heikko taloustilanne vaikuttaa lasten ja nuorten harrastamiseen.

Tavoitettavuuden vuoksi tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui 7–18-vuotiaat peruskoulu- ja lukioikäiset, sillä ammattikouluissa ikähaarukka laajenee. Halusimme lähteä kouluille haastattelemaan oppilaita välituntien aikana ja kattavan otoksen saamiseksi päätimme haastatella lapsia ja nuoria eri puolelta Kotkaa. Valitsimme mukaan viisi alakoulua, neljä yläkoulua ja molemmat lukiot. Nuorisotoimen toiveesta keskityimme juuri tähän ikäryhmään, jotta tutkimus pysyisi kasassa ja suunnitellut palvelut olisi kohdennettavissa helpommin. Syvemmän näkemyksen saamiseksi halusimme myös kuulla heidän vanhempiaan, ajatusten keräämiseksi laadimme sähköisen Webropol-kyselyn.

4.4.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tutkimuksessa on hyödynnetty sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Molempien tutkimusmenetelmien käyttö on perusteltua, koska toteutimme työssä kaksi erityyppistä kyselyä. Lapsilta ja nuorilta keräsimme tulokset välituntien aikana haastattelemalla. Lasten ja nuorten vanhemmille lähetimme puolestaan sähköisesti saatekirjeen ja sen ohessa linkin Webropol-kyselyyn. Tutkimusmenetelmät valittiin sen mukaan, mikä oli mielestämme toimivin tapa kerätä tietoa kultakin kohderyhmältä.

Valitsemamme menetelmät osoittautuivat toimiviksi. Suuri vastaajamäärä osoittaa, kuinka kiinnostava ja merkityksellinen aihe on kotkalaisten perheiden keskuudessa. Vuoden 2018 alussa syvennyimme tarkemmin uusimpiin aiheisiin liittyviin materiaaleihin ja julkaisuihin sekä seurasimme ajankohtaista keskustelua aiheesta. Lisäksi osallistuimme tammikuussa 2018 Harrastamisen iltapäivä-seminaariin Helsingissä ja saimme havaita, kuinka suuri kiinnostus lasten ja nuorten harrastamiseen on valtakunnallisesti. Teoriatiedon karttuessa analysoimme tutkimukseen liittyvien haastatteluiden ja Webropol-kyselyn tulokset. Analysoinnissa hyödynsimme Microsoftin Excel -ohjelmaa, jonka avulla

järjestelimme vastauksia ja loimme diagrammeja, jotka asettivat vastauksia vertailukelpoisemmiksi ja selkeämmiksi. Opinnäytetyön valmistuessa toukokuussa 2018 meillä on tiedossa viimeisin kotkalaisten lasten ja nuorten harrastamiseen liittyvä tieto ja saamme kunnian jakaa tämän tiedon eteenpäin Kotkan kaupunginvaltuustossa kuntapäättäjäille heidän tulevien päätöstensä tueksi.

Laadullinen strukturoituhaastattelu

Käytimme laadullista tutkimusta selvittääksemme vastaajien omia kokemuksia vapaa-ajan vietostaan mahdollisuuksineen (Vilkka 2015, 75). Laadimme etukäteen kyselylomakkeen (ks liite 1), joka loi välituntihaastatteluille sopivan struktuurin pysyäksimme tiiviisti aiheessa ja saadaksemme juuri tutkimuskysymyksiämme avaavia vastauksia (Vilkka 2015, 78). Toteutimme haastattelut ryhmähaastatteluina saadaksemme mahdollisimman kattavan otannan ruokavälitunnin aikana kyseisen koulun oppilaista. Emme keränneet vastaajista mitään tunnistetietoja.

Toteutimme haastattelut kouluilla. Ajankohdat sovittiin etukäteen rehtoreiden kanssa (ks liite 2). Välitunnin aikana haastattelimme koululaisia heidän harrastuksistaan, toiveistaan ja esteistään harrastamiseen liittyen. Haastattelutilanne toteutettiin lomakkeen struktuuria ja äänitimme haastattelut. Valitsimme tämän haastattelumenetelmän, koska halusimme kohdata lapset ja nuoret kasvokkain ja saada heiltä mahdollisimman monipuolisia vastauksia aiheesta. Kirjallinen kyselytutkimus olisi saattanut rajata lasten vastauksia suppeammaksi nuorempien kielellisen kehityksen keskeneräisyyden vuoksi.

Määrällinen kyselytutkimus

Tutkiessamme koululaisten vanhempien ajatuksia heidän jälkikasvunsa harrastamisesta käytimme apuna määrällisen tutkimuksen menetelmää, kyselylomaketutkimusta. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja itse vastaa lukemaansa kirjalliseen kysymykseen. Tätä tutkimustyyppiä käytetään usein suurille vastaajamäärälle ja hajallaan oleville ihmisjoukoille. Kyselylomakkeessa on etuna, että vastaaja jää aina tuntemattomaksi ja sen takia myös arkoja aiheita

on mahdollista kysyä. Merkittävin riski kyselytutkimuksessa on, että vastausprosentti jää alhaiseksi. (Vilkka 2005, 73–75.)

Toteutimme opinnäytetyön määrällisen kyselylomaketutkimuksen lähettämällä koulun sähköisen yhteydenpitoon tarkoitetun Helmi-järjestelmän kautta vanhemmille linkin Webropol-kyselyyn. Linkin ohessa oli liitteenä saatekirje (ks liite 3), jossa kerrottiin lyhyesti harrastustakuu-tutkimuksestamme. Olimme valinneet Helmi-järjestelmän kautta lähettävän kyselylomakkeen tutkimusmenetelmäksi, koska uskoimme, että se on paras tapa tavoittaa laaja ja hajallaan asuva vastaajajoukko. Halusimme vanhemmille toteutetulla kyselyllä saada heidän asiantuntijuutensa esiin ja verrata, miten vanhempien ja nuorison ajatukset harrastamisesta eroavat toisistaan.

5 TUTKIMUSTULOKSET

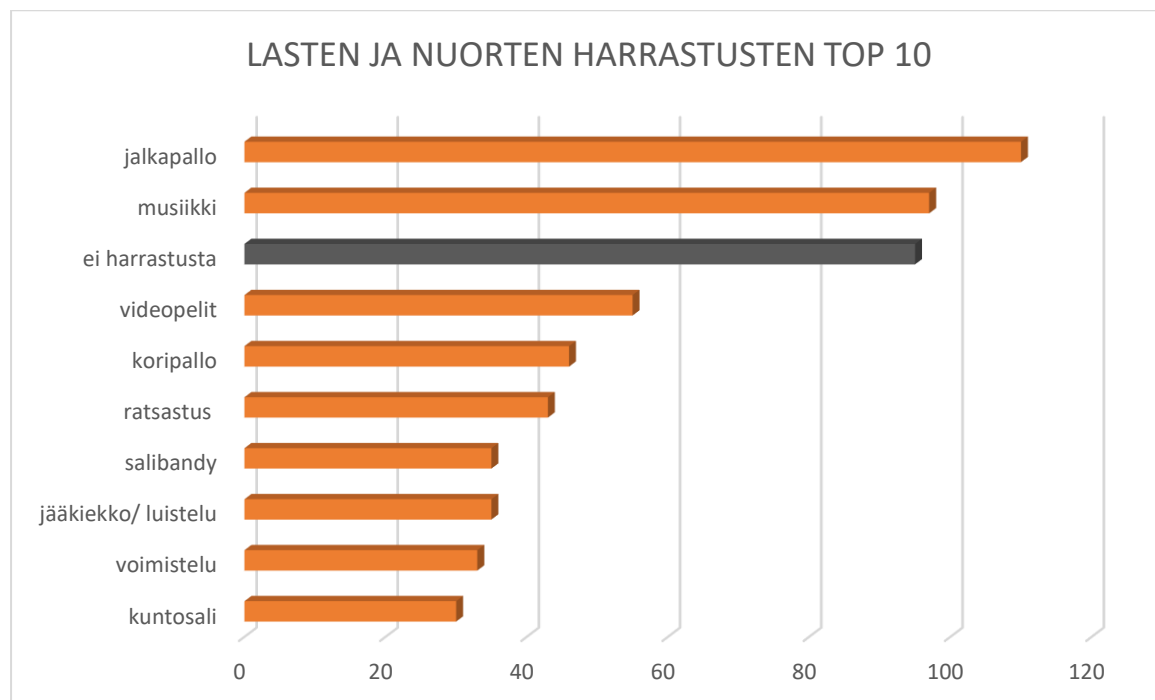
Loka-, marras- ja joulukuun 2017 aikana toteutettiin sekä vanhemmille suunnattu Webropol-kyselytutkimus että välituntihaastatteluja yhteensä 11 koululla eri puolilla Kotkaa. Kouluihin kuului viisi alakoulua, neljä yläkoulua ja molemmat Kotkan lukiot. Haastatteluihin saatiin 972 vastausta. Lapsilta ja nuorilta saadut tiedot palvelun kehittämisessä ovat ensiarvoisen tärkeitä, koska palveluiden käyttäjinä heillä on omakohtainen näkemys ja kokemus palveluiden riittävydestä, laadusta ja kehittämistarpeista. Koululaisten vanhemmat lähtivät innokkaasti mukaan tutkimukseemme, yhteensä 1134 vastaajaa osallistui Webropol-kyselyyn. Vanhemmat hyödynsivät kyselyn avoimia vastauskohtia, joissa he kertoivat paljon asioita suurella tunteella.

5.1 Lasten ja nuorten harrastukset

Lasten ja nuorten harrastaminen on tämän haastattelututkimuksen mukaan todella monipuolista. Kouluasteella oli merkitystä harrastuksen valintaan ja erityisesti harrastusaktiivisuuteen. Alakouluissa harrastetaan selvästi enemmän, joukkuelajit ovat yleisiä ja kokeillaan trendikkäitä harrastuksia, kuten scoottausta, animaatioiden tekoa, rullalautailua ja air softausta. Harrastaminen on alakoululaisilla aktiivista, ja suurimmalla osalla lapsista on jokin harrastus.

Yläkouluissa ja lukioissa yksilölajit, kuten kuntosaliharjoittelu, kamppailulajit ja lenkkeily, kasvattavat suosiotaan.

Taulukko 1. Lasten ja nuorten harrastusten top 10



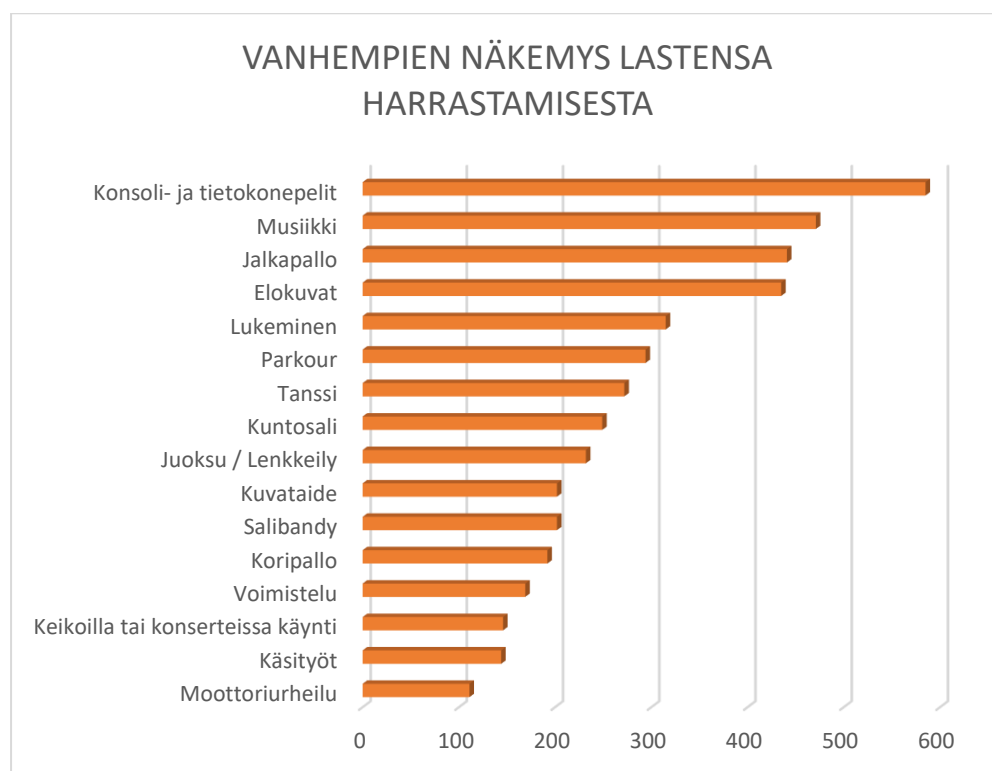
Taulukko 1. kertoo lasten suosituimman harrastuksen olleen jalkapallo 110 vastauksella. Toiseksi suosituinta oli erilaiset musiikkiharrastukset. 95 vastaajaa ilmoitti, ettei heillä ollut mitään harrastusta. Neljäntenä oli videopelit, seuraavina koripallo ja ratsastus. Salibandy, luisteluharrastukset sekä voimistelu ja kuntosali pääsivät mukaan kymmenen suosituimman harrastuksen joukkoon.

Kotka tunnetaan jalkapallokaupunkina ihan syystä koska, lasten ja nuorten suosituimmaksi harrastuksi nousi jalkapallo. Toiseksi suosituinta oli erilaiset musiikki- ja soittoharrastukset 97 vastauksella. Näihin musiikkiharrastuksiin sisältyivät muun muassa kuorossa laulaminen ja eri soitinten, kuten pianon, kitaran tai viulun, soittaminen. Kolmanneksi yleisin vastaus oli ei harrastusta, jonka mainitsi 95 vastaajaa. Heiltä, jotka vastasivat ei harrastusta, varmistettiin, että he olivat ymmärtäneet kysymyksen, ja kysyimme vielä tarkentavia kysymyksiä heidän vapaa-ajan vietostaan. Näistä toimista huolimatta harrastamattomien määrä jäi suureksi. Selvästi kärkikolmikkoa vähemmän suosittu oli neljänneksi sijoittunut videopelien pelaaminen 55 vastauksella. Videopelien pelaamisen tuloksiin oli yhdistetty vastaukset kännykällä, tietokoneella tai muulla älylaitteella pelaamisesta. Viidenneksi suosituin harrastus

oli koripallo 46 vastauksella. Kuudentena oli ratsastus 43 vastauksella. Seitsemäs oli salibandy 35 vastauksella. Kahdeksantena olivat jääkiekko ja luistelu 35 vastauksella. Yhdeksäntenä oli erilaiset voimistelulajit 30 vastauksella. Näitä on muun muassa joukkue- ja yksilövoimistelu sekä telinevoimistelu. Kymmenentenä oli kuntosaliharjoittelu 30 vastauksella.

Vanhempien näkemys lastensa harrastamisesta eroaa jonkin verran lasten omista vastauksista. Merkittävin muutos vanhempien vastauksissa on muiden kuin liikuntaharrastusten suosion nousu. Vanhempien mukaan heidän lapsensa harrastavat myös muita asioita, kuten elokuvissa ja keikolla tai konserteissa käymistä. Nämä vapaa-ajan tekemiset eivät nouse esille lasten vastauksissa.

Taulukko 2. Vanhempien näkemys lastensa harrastuksista



Yllä olevan taulukon mukaan vanhemmat olivat sitä mieltä, että nuorten selvästi yleisin mielenkiinnon kohde oli konsoli- ja tietokonepelien pelaaminen 585 vastauksella. Tämän jälkeen melko tasaisina tulivat musiikin harrastaminen, jalkapallo ja elokuvat, joista jokainen keräsi yli 400 vastausta. Tämän jälkeen tulivat lukeminen, parkour ja tanssi sekä kuntosali, lenkkeily, kuvataide ja salibandy. Alle kaksisataa kertoi lapsensa harrastavan koripalloa, voimistelua, konserteissa käyntiä, käsityötä ja moottoriurheilua.

Erilaisen harrastus-ajattelun takia lasten ja vanhempien vastauksista kootut taulukot näyttävät hieman erilaisilta. Lukeminen, parkour ja tanssi eivät löytyneet

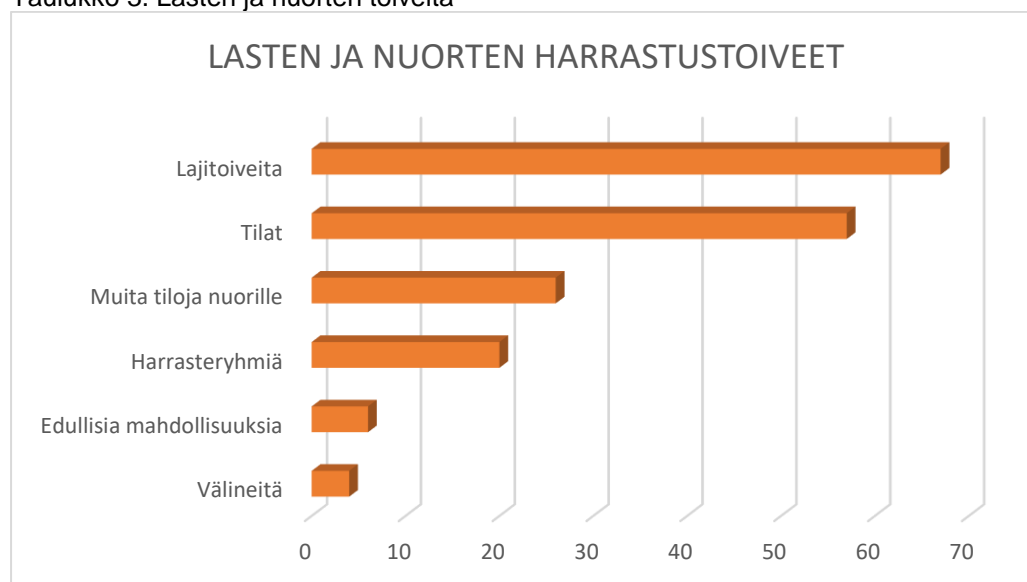
ollenkaan nuorten 10 suosituimman harrastuksen joukosta, mutta sen sijaan heidän vanhempiansa mukaan nämä harrastukset olivat heidän lastensa suuressa suosiossa. Vanhempien vastausten kärjestä puuttui puolestaan jääkiekko tai luistelu, ja ratsastus. Vanhempien vastauksissa on huomioitu voimistelun eri muodot: yksilö-, joukkue- ja telinevoimistelu, kuten lasten vastauksissa.

5.2 Toiveita ja puutteita

LAPSET

Lapset kertoivat mieluusti omista toiveistaan alueen harrastamismahdollisuuksien parantamiseksi, ja erilaisia toiveita ja puutteita kertyi 184 kappaletta. Suurin osa lapsista ja vanhemmista olivat kuitenkin tyytyväisiä harrastamisen nykytilaan.

Taulukko 3. Lasten ja nuorten toiveita



Taulukko 3. kuvaa lasten ja nuorten harrastustoiveita. Lapset ja nuoret esittivät 67 lajitoivetta ja 58 ajatusta harrastusten tiloihin liittyvistä toiveista ja puutteista. Nuorisotiloja tai vastaavia toivottiin 26 kertaa ja harrasteryhmiä 20 kertaa. Edullisuus ja oikeanlaisten välineiden saanti oli alle kymmenen vastaajan mielessä.

Tärkeimmäksi lapset kokivat kertoa erilaisista lajitoiveista. Harraste- ja muihin vapaa-ajan tiloihin liittyviä toiveita oli runsaasti. Näitä toiveita oli muun muassa retkeilykerho, rytmisen voimistelu, cheerleading, käsipallo ja Karhulaan toivottiin tyttöjen leikkimielistä jumppakerhoa. Lisäksi he kaipaivat rugbykerhoa,

larppausta, ultimatejoukkuetta ja kamppailulajeja sekä tytöille omaa jääkiekkjoukkuetta.

Nuoret ja lapset osasivat toivoa edullisempia harrastuksia ja maksuttomia tutustumismahdollisuuksia erilaisiin lajeihin. Lapset toivoivat sosiaaliseen mediaan liittyvää kerhoa, jossa voisi opetella tekemään vaikka hyviä videoita ja muuta sisältöä. Vapaampia harraste- ja kouluilla toimivia iltapäiväryhmiä toivottiin paljon. Varsinkin lukiolaiset mutta myös nuoremmat haastateltavat kaipaavat erilaisia tapahtumia ja kertaluonteisia harrastuksia lisää, esimerkiksi seinäkiipeilyä, lasersotaa tai pakohuonetta, joissa pääsisi itselleen sopivana ajankohtana kokeilemaan erilaisia harrastuksia sitoutumatta välineiden hankintaan ja kausimaksuihin.

Erilaisia tiloihin liittyviä toiveita oli myös runsaasti. Eniten toivottiin toista jalkapallohallia, parempia rullalautailu- ja scootausramppeja sekä useammalle lajia soveltuvaa monitoimihallia ja Kouvolan Action Park:in tyylistä sisäliikuntapuistoa. Monet toivoivat myös vapaita salivuoroja pelivuoroja niin koripallon, jalkapallon kuin sählyn pelaamiseen. Lisäksi talvikauden ulkoliikuntamahdollisuuksiin kaivattiin kohennusta ja yksi ratkaisuehdotus, joka toistui, olisi tekojääkenttä luistelijoille ja hiihtoputki hiihtäjille. Nämä uudistukset turvaisivat harrastamisen sääolojen vaihtelevuudesta huolimatta. Uutta uimahalliakin ja vesiliukumäkeä toivottiin. Myös mopoilijat kaipasivat keulintasuoraa, jossa voisi muuta liikennettä vaarantamatta temppuilla luvallisesti. Nuoret halusivat uuden maastopyöräilyradan Prisman taakse ja yleisurheilulle ja tennikselle omia halleja. Kohdennettuja puutteita esittivät aitajuoksijat, jotka valittelivat aitojen huonoa kuntoa sekä voimistelijat valittivat liian kovasta lattiasta. Lisäksi alakoululaiset toivoivat erilaisten keräilytuotteiden kierrätystä esimerkiksi Littlest Pet Shop -hahmoille.

Nuorten toiveissa toistuivat toiveet lämpimistä tiloista viettää aikaa yhdessä, ilman sitoutumista tiettyyn toimintaan. Suurin tarve tiloilla on syksyllä ja talvisin, kun säät ovat kylmiä ja ulkona on pimeää ja kosteaa. Karhulassa on kaksi tilaa nuorille, kaupungin nuorisotoimen ylläpitämä Kulma sekä seurakunnan Boxi. Silti

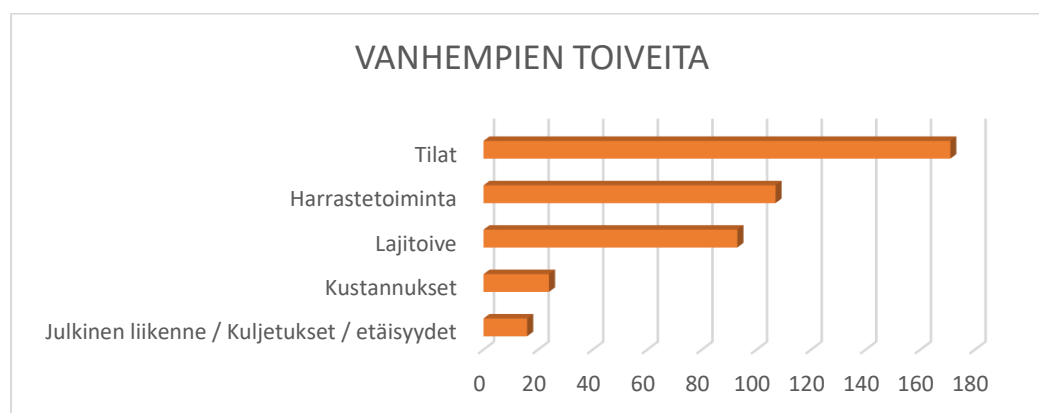
erityisesti Karhulassa ja sen ympäristössä asuvat nuoret kaipasivat sisätiloja ajanviettoon vedoten puutteellisiin aukioloihin ja kuppikuntaisuuteen. He kokivat kumpaankin tilaan muodostuneen oman tiiviin porukan, johon ei pääsisi enää mukaan. Huhtikuussa 2018 Karhulan torin varrella avasi Ohjaamon Pinkki, joka osaltaan pyrkii vastaamaan tähän tarpeeseen (Pinkkiä Karhulaan 2018). Tiloja toivottiin myös kaupunkiin. Kotkansaarella toimii yhteisötila Messi, joka on muuttanut viime kesänä uusittuihin tiloihin takaisin ja saanut samalla uuden nimen. Nuoret eivät vaikuta tunnistavan paikkaa omakseen. Kauppakeskus Pasaati sai vastauksissa negatiivista palautetta ja nuoret kokivat, ettei heitä kohdella siellä hyvin.

VANHEMMAT

Eniten vanhempia puhutti tiloissa havaitut puutteet ja edulliset tai maksuttomat harrastetoiminnat, jotka eivät tähtäisi kilpailuun. Toivottiin erilaisia liikuntakerhoja ilman kilpailua ja liikaa suorituskeskeisyyttä ja tekemiseen enemmän leikkisyyttä. Yhtenä esimerkkinä uimakoulu:

Toivoisin, että esim. uimahalleissa olisi enemmän ohjattua, hauskaa harrastustoimintaa lapsille, ei pelkästään uimakouluja, missä värjötellään altaan reunalla hampaat kalisten ja odotellaan omaa vuoroa.

Taulukko 4. Vanhempien toiveita



Taulukko 4. kerää vanhempien toiveet näkyviin. Vanhemmat toivoivat eniten tiloihin liittyviä asioita, näitä toiveita tuli 171. Toisena nousivat erilaiset harrasteryhmät ja kolmantena lajitoiveet. Kustannuksiin ja kulkemiseen liittyen tuli myös reilusti toivomuksia.

Erityisesti vanhemmat kaipasivat sisäliikuntatiloja lisää, eikä heiltä ollut jäänyt tiedostamatta Karhulan koulujen sulkemisten vaikutus käytettävissä oleviin

sisäliikuntatiloihin. Toista palloiluhallia toivottiin myös useasti. Ruonalan halli on niin täynnä, etteivät kaikki halukkaat pääse pelaamaan. Toista jäähallia ja ulkotekojäärataa ja keinotekoista hiihtoputkea toivottiin. Mennyt talvi oli poikkeuksellisen hyvä hiihdosta ja luistelusta nauttiville, mutta Etelä-Suomen säät eivät yleensä suosi talviurheilua ja sen takia talviliikuntaolosuhteiden turvaaminen olisi hyvä varmistaa rakentamalla harrastamiseen sopivat olosuhteet.

Seinäkiipeily oli vastaajien suosiossa ja kunnollista seinää toivottiin. Samoin salibandy ja scoottaus kaipaisivat kunnollisia tiloja, jotta niiden harrastaminen sujuisi. Voimistelijat kaipaisivat enemmän vuoroja, sillä ryhmät ovat vanhempien mukaan liian täynnä. Monipuolisia lähiliikuntapaikkoja kaivattiin lisää etenkin Karhulan alueelle ja siitä pohjoiseen. Myös lasten toiveissa ollut sisäleikki-, trampoliini- tai aktiviteettipuisto toistui tiheästi vanhempien vastauksissa.

Vanhemmat toivoivat harrastusten sijaitsevan lähempänä, jotta lapset pystyisivät itsenäisesti kulkemaan harrastuksiinsa. Eräs vanhemmista ehdotti myös kimpakyytejä ja toinen minibussia. Vanhempien aika ja kyky kuljettaa lapsia harrastuksiinsa esiintyy melko voimakkaana myös kysyttäessä seikkoja, jotka estävät lasta osallistumasta harrastuksiin.

Yksi vanhemmista esittää lajeihin tutustumismahdollisuutta, jossa lapsi harrastaisi esimerkiksi kolme viikkoa kerrallaan eri lajeja, kuten lentopalloa, sählyä, jalkapalloa, jääkiekkoa, keilausta, painia, tennistä, sulkapalloa, tanssia, uintia, ratsastusta ja sukellusta. Kun lapsi saisi kokeilla kaikkea, mitä tällä kaupungilla on tarjota, lajit tulisivat tutuiksi ja lapsen olisi helpompaa löytää oma harrastuksensa. Yksi mielenkiintoinen toive toistui sekä lasten että vanhempien toiveissa satunnaisesti, jonka eräs vanhemmista kuvaa sen näin: *Koodauskoulu! Tiedekoulu? Tietokoneiden ym. Laitteiden kanssa puuhailu jonkun oikeasti osaavan henkilön johdolla.* Tähän toiveeseen on vastattu Ruonalan koululla koodauskerholla kevään 2018 aikana, jo ennen kuin tutkimustamme on edes julkaistu.

Vanhempien toiveet erityislasten huomioimisesta koskettivat. Eräs vanhemmista kirjoittaa, ettei erityislapsille ole mitään liikuntaharrastuksia. Toivottiin uimista, kokkikerhoa, keilausta ja tanssia. Muutama vanhempi sanoi, että olisipa mitä tahansa, mihin myös erityislapset voisivat osallistua. Lain mukaan kunnan on huolehdittava vammaisille tarkoitettujen palveluiden ja tukitoimien järjestämisestä sisällöltään ja laajuudeltaan kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisiksi (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380).

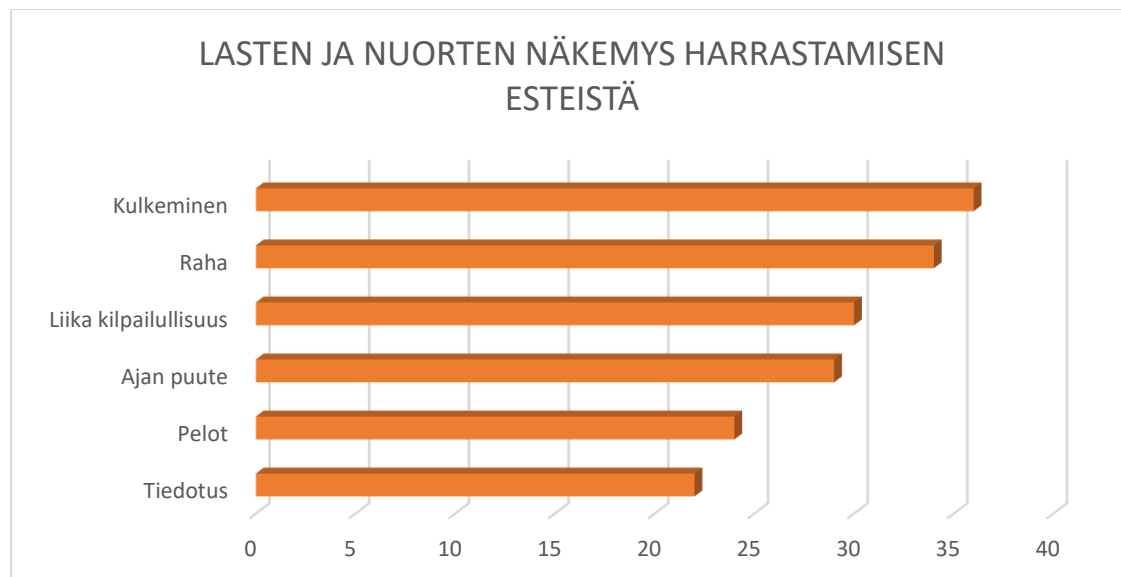
Liikuntavammaisten lasten harrastukset olisi otettava hyvin huomioon kunnissa, sillä jos näin ei ole, nämä lapset käyvät harrastamassa erilaisissa kunnalle kalliissa terapioissa (Keltto 2018). Kotkan erityisryhmien liikunnanohjaaja Pinja Greijuksen (2018) mukaan vuoden 2018 alusta on alkanut Metsolan ja Mussalon kouluilla sekä Karhuvuoren Steveco Areenalla kokoontuu ryhmiä, joissa on tarjolla sekä kehitysvammaisten lasten jumppaa kuin myös dysfasialasten jumppaa. Lisäksi hän ohjaa paria neurologisista ryhmää Kotkassa ja Karhuvuorella. (Greijus 2018.) Esteetön Kotka -työryhmä on pyrkinyt usean vuoden ajan muokkaamaan Kotkaa helpompikulkuseksi. Kotkan molemmissa uimahalleissa on ainakin nosturit, jotka auttavat altaaseen, vaikkei omat jalat kantaisikaan.

5.3 Esteitä harrastamiselle

Lapsilla ja nuorilla oli jonkin verran toisistaan poikkeavia näkemyksiä harrastamisen esteistä. Haastateltavien ikä vaikutti näkemyksiin. Jo 18 vuotta täyttäneet lukiolaiset kertoivat useasti joutuvansa itse kustantamaan omat harrastuksensa ja kulkemisensa, he kertoivat haparoivista ensiaskelistaan oman taloutensa hoitajina. Monet suosivat ilmaisia tai todella edullisia harrastuksia, kuten lihasvoimaharjoittelua ja lenkkeilyä. Lisäksi nuoremmat lapset kokivat huolta harrastusten kustannuksista. Joukosta löytyi muutamia, jotka osasivat sanoa selkeästi, paljonko heidän harrastuksensa maksavat tai kuinka harrastusten kustannukset vaikuttavat siihen, mitä saa harrastaa ja joutuuko jostain toisesta harrastuksesta luopumaan. Kulkemiseen liittyvät kulut huolettivat

kaikilla kouluasteilla. Kustannukset vaikuttivat lasten harrastusvalintoihin ja ohjasivat joitakin ilmaisten omassa lähiympäristössä toteutettaviin ajanviettoihin.

Taulukko 5. Lasten ja nuorten näkemys harrastamisen esteistä



Yllä oleva taulukko 5. kertoo lasten kokevan suurimmaksi ongelmaksi kulkemisen harrastuksien jo kodin välillä 36 vastauksella. Toiselle sijalle 34 vastaajaa nostivat harrastusten korkeat kustannukset. Kolmantena on liika kilpailullisuus 30 vastausta ja sen jälkeen lapsen oman ajan puute 29 vastausta. Pelot sopivasta ryhmästä, uusista kavereista ja sopeutumisesta harrastukseen ovat viidentenä 24 vastauksella. Ajankohtaisen, informatiivisen ja oikean kohderyhmän tavoittavan tiedotuksen puute oli kuudentena 22 vastauksella.

Vaikka Kotka on kohtalaisen pieni kaupunki, koetaan kulkeminen täällä haasteelliseksi. Länsi-Kotkan ja Kotkan saaren välillä kulkee busseja noin kolme kertaa tunnissa, kun taas Pernoon, Sunilan ja Tiutisen suunnalle busseja kulkee parhaimmillaan kerran tunnissa, kunnes liikenne lakkaa. Lapset ovat monesti vanhempiensa kyyditysten varassa, ja lapset kertoivat useasti, ettei heillä ole mahdollista kulkea kotialueeltaan. Pienet lapset kertoivat, etteivät uskalla tai osaa kulkea busseilla ja kaikille ei ole tarjolla sopivia reittejä oikeaan aikaan. 16-vuotias mopoilija valitteli, ettei pääse pakkasilla Itärannasta iltasin harrastamaan, kun ei pääse omatoimisesti kulkemaan. Osa lukiolaisista kertoi, että heille bensiinin hinta on liian korkea ja jäävät mieluummin iltasin kotiin viettämään aikaa.

Harrastamisen päättymiseen taustalla oli harrastuksen vaatimustason huomattava nousu iän myötä, loukkaantumiset, haluttomuus kilpailla tai

harrastusmotivaation puute. Aiemman aktiivisen harrastamisen päättymiseen vaikutti osalla nuorista treenikertojen lisääntyminen, kun aikaa ei jäänyt riittävästi koululle ja vapaalle olemiselle. Toisaalta moni on jäänyt pois joukkueesta, sillä ei saanut riittävästi peliaikaa eli oma taito ei riittänyt pysymään kilpajoukkueessa. Oli myös monia, joita kilpaileminen ei kiinnostanut lainkaan, mutta he haluaisivat lähteä kavereiden kanssa pelailemaan ajan kuluksi, ei niinkään tulevaan kultamitaliin tähdäten. Tällöin ei joukkueeseen ilmoittautuminen tullut kyseeseen, ja vapaamuotoisten ryhmien puuttuessa jäätiin *kotiin pelailemaan, koska ei oo muutakaan tekemistä –poika yläkoulussa*.

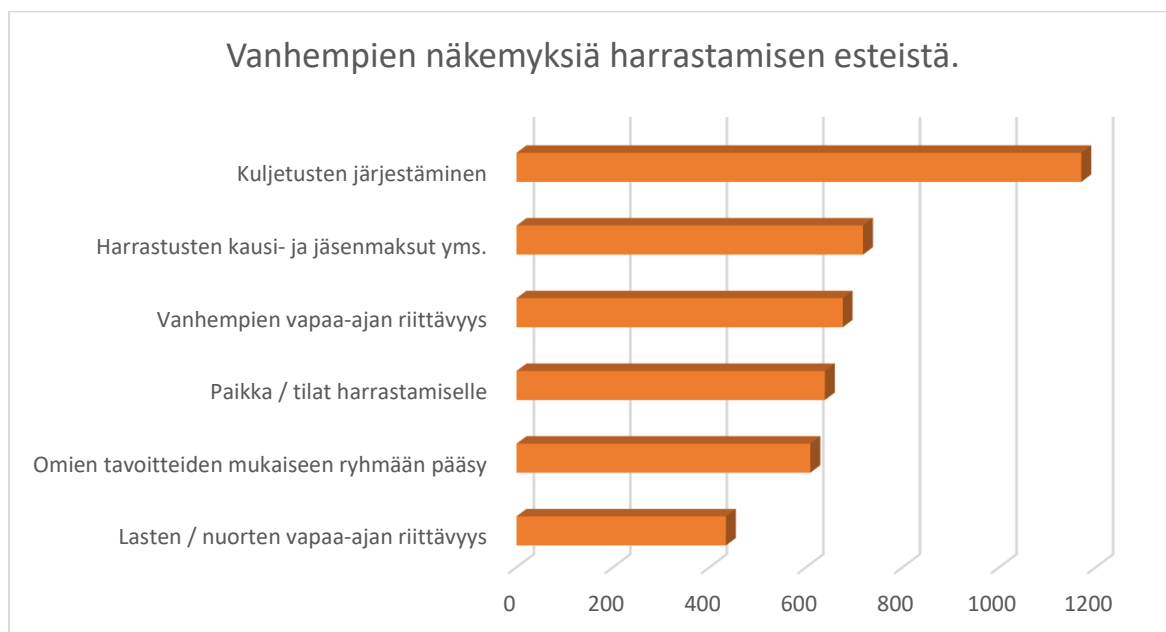
Varsinkin lukiolaiset kertoivat koulun kuluttavan suuren osan heidän ajastaan, jopa niin suuren, ettei harrastuksille jää aikaa eikä energiaa. Tämä korostui entisestään, mikäli nuori oli vastuussa omasta rahankäytöstään ja sen vuoksi työskenteli koulun ohella. Joillakin vastaajista oli jopa kolme työtä koulun ohella. Yläkoululaisten tietokoneella pelaaminen ja kavereiden kanssa vietetty aika vaikutti vievän aikaa harrastamiselta. Tässä kohden voi myös miettiä motivaation ja sopivan ryhmän osallisuutta näihin vastauksiin. Motivaation puutetta oli huomattavasti useammin pojilla kuin tytöillä ja esiintyi yleisimmin yläkouluiässä.

Lapsia murehdutti usein, löytyykö uudesta harrastusryhmästä mukavia ikätovereita. Uusiin ryhmiin hakeutumista hidasti pelko yksin tai ulkopuoliseksi jäämisestä. Toinen murhe liittyi sopivan tasoisen ryhmän löytymiseen ja siihen mukaan pääsemiseen. Iän karttuessa huoli valmiin ryhmän kyvyistä kasvoi. Pienempien lasten ryhmissä on oletettavaa, että kaikki ovat aloittelijoita, mutta jo yli 10-vuotiaiden kohdalla pitkään jatkaneet olivat edistyneempiä lajissaan kuin sinne uutena pyrkivät, jolloin ryhmässä on haasteellista pysyä muiden mukana. Aloittelijoille pitäisi olla oman tasoista toimintaa kaiken ikäisenä. Oikean ryhmän löytymistä hankaloittaa myös se, ettei löydä mieleistään lajia tai paikkaa. Monille lapsille oli täysi yllätys, että Aittakorvesta löytyy keilahalli ja squash-halli sulkapallokenttineen tai satamasta löytyvä skeittihalli ja moni muu palvelu.

VANHEMMAT

Vanhempien kokemukset harrastamisen esteistä ovat hyvin saman tyyppisiä kuin nuorilla. Vanhemmat ovat huolissaan harrastuspaikkojen keskittymisestä muutamalle alueelle, ja heidän mukaansa oikeampi suuntaus olisi kehittää harrastustoimintaa ympäri Kotkaa ja järjestää toimintaa lähikouluilla, jotta kulkeminen onnistuisi lapsilta ja nuorilta oma-aloitteisesti.

Taulukko 6. Esteitä lasten harrastamiselle



Taulukossa 6. esitetään vanhempien näkemyksiä seikoista jotka hankaloittavat harrastamista tai sen aloittamista. Vanhempien kokemuksen mukaan etäisyydet ja kulkemisen järjestäminen olivat suurin este lasten harrastuksille 1170 vastauksella. Toiseksi suurin este 718 vastauksella oli kustannukset. Kolmantena oli vanhempien oman ajan riittävyys. Neljänneksi tuli paikat ja tilat. Kilpailullisuus tai muutoin sopivan ryhmän löytäminen huoletti noin 600 vanhempaa.

Suurin ongelma näyttää tutkimuksen mukaan olevan etäisyydet harrastusten ja kodin välillä. Vanhemmille tuottaa hankaluuksia järjestää kuljetuksia.

Bussiaikataulut eivät tue vanhempien mukaan iltaisin tapahtuvia harrastuksia.

Monet toivoivat, että kouluilla voisi järjestää jotain toimintaa, koska kaikki vanhemmat eivät voi lapsiaan tulla kuljettamaan.

Harrastuspaikkojen keskittäminen yhteen paikkaan vaikuttaa lasten mahdollisuutta osallistua harrastuksiin. Liian suuret etäisyydet ja huonot kulkuyhteydet estää osittain harrastamista, kun lapsi ei pääse itsenäisesti kulkemaan vaan vaatisi harrastuksiin kускаamista. Aina kun ei ole mahdollisuutta olla kyyditsemässä lapsia harrastuksiin.

Harrastamisen aloittamisen toiseksi suurin este on harrastusmaksujen suuruus, mikä estää 65 vastaajan mukaan koko harrastustoimintaan osallistumisen ja 237 vastaajaa koki sen olevan merkittävä este. Vanhempien keskuudessa yleisesti toivotaan lisää harrastepohjaista ”höntsäharrastelua”, etteivät harrastusten kulut karkaisi ja estäisi nuorisoa harrastamasta:

Perheet uupuvat kalliiden ja kilpahenkisen harrastusten alle. Ansiotyön lisäksi pitää olla paljon vapaaehtoistyössä ja talkoissa, että voi rahoittaa edes yhden harrastuksen kullekin lapselle. Miksei liikuntaa voisi harrastaa edullisemmin ja enemmän harrastusmielessä - lähes kaikki lajit tähtäävät kilpaurheiluun? Musiikkiopisto on kaupungin toimintana hyvää ja kohtuu hintaista palvelua verrattuna järjestötoimintaan. Siihen olen tyytyväinen.

Suurena ongelmana alueella on koettu jalkapallohallien puute suhteessa harrastajamääriin. Tähän samaan haasteeseen törmää niin lasten kuin vanhempien kommentteissa. On totta, että talvikaudella Ruonalan urheiluhalli on ihan täyteen ahdattu. Kenttäalueelle mahtuu 58 viikkotuntia. Seuroilla on anomuksien perusteella 120 tuntia toiveena. Tänä vuonna ongelmaa pyrittiin lievittämään pitämällä Arto Tolsa Areena auki. Kentällä on lämmitys, joten pikku pakkasetkaan eivät haittaa. Seurat ovat ilmaisseet heidän lapsilleen tehneen hyvää pelata ulkona. Kotkaan on kaavailtu kuplahallia. Koripallon osalta tilanne on vaikeampi, etenkin kun useita kouluja on mennyt käyttökieltoon. (Halonen 2017.)

Puutteet harrastusten olosuhteissa ja osaavissa ohjaajissa vaikuttavat usein laskevasti harrasteryhmien määrään, joka tarkoittaa sitä että uusien osallistujien on entistä vaikeampi päästä mukaan. Ohjaajien rooli on merkittävä lasten ja nuorten kanssa toimittaessa. Heidän tulisi laadukkaasti ohjaamisen lisäksi pystyä olemaan innostavia ja kannustavia, jotta osallistuneille tulisi halu palata uudestaan liikunnan pariin. (Halonen 2017.) Yksi vanhemmista ehdottaa ratkaisuksi tilojen vapauttamista yleiseen käyttöön, eikä hänen mukaansa kaikki harrastetoiminta tarvitsisi olla ohjattua, vaan joukossa tulisi olla myös mahdollisuus vapaalle leikille:

Toivoisin, että esim. koulujen saleja, ym. tiloja voisi käyttää iltaisin ja viikonloppuisin vapaaseen liikuntaan ja leikkiin, jossa eri ikäiset lapset vanhempineen pääsisivät liikkumaan ja leikkimään, ilman erityistä ohjattua toimintaa.

Vanhempien mielestä monet lajit edellyttävät liikaa, sitoutumista ja harjoituksia on yläkouluiässä useamman kerran viikossa. Tällöin on vaarana, että lapsi tai nuori lopettaa, kun vaatimukset käyvät liian suuriksi, eikä omille tärkeille ja mielenkiintoisille asioille jää enää aikaa. Tarvitaan harrastuksia, joissa ei ole menestymispakkoa, vaan voisi harrastaa omaksi ilokseen. Vastauksista kävi ilmi lasten halu kokeilla useampaa lajia, mikä taas on hankalaa jos jo yhden harrastuksen treenit vievät monta iltaa viikosta. Toisaalta kaikki eivät pidä kilpailemisesta eivätkä esiintymisestä, mutta sen sijaan voi olla intoa liikkua ja soittaa.

Seurojen järjestämät lajit esim. jalkapallo, jääkiekko menee liian "ammattimaiseksi". Pitäisi olla sellaisia kerhoja, missä harrastetaan "pipo löysällä", eikä lähdetä mihinkään sarjoihin pelaamaan, missä on kovat tavoitteet. En tiedä säilyykö lapsillakaan enää tuolloin peli-ilo, kun pitää olla niin tosissaan. Lisäksi em. lajit on hinnoiteltu mielestäni liian kalliiksi lisensseineen, vaatteineen ym. maksuineen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Käsitlemme luvussa tutkimustuloksista tehtyjä johtopäätöksiä. Etenemme tutkimustulosten käsittelyssä tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä ja viittaamme tekstissä tulosten lisäksi aiemmin kirjoitettuun teoreettiseen viitekehykseen. Aloitamme johtopäätösten käsittelyn harrastamisesta. Sen jälkeen kirjoitamme harrastamiseen liittyvistä toiveista ja puutteista sekä harrastamisen esteistä. Lopuksi esitämme omia havaintoja tutkimuksistamme.

6.1 Harrastaminen

Tutkimustemme perusteella kotkalaislapsia ja nuoria kiinnostavat erilaiset joukkueurheilulajit, musiikkiharrastukset ja videopelit. Suosituimpia harrastuksia olivat jalkapallo, musiikki, tietokone- ja videopelit, koripallo, ratsastus, salibandy, jääkiekko tai luistelu, voimistelu, kuntosali, elokuvat, parkour, tanssi, kuvataide, lukeminen, keikat ja konsertit, käsityöt ja moottoriurheilu. Tuloksista on havaittavissa, kuinka laaja valikoima Kotkassa on erilaisia harrastus ja vapaa-ajan toimijoita. Laajuudesta huolimatta joukkuelajien ja liikuntaharrastusten suuri suosio tuli esille haastatteluja tehdessä. Jalkapallo, koripallo, salibandy, jääkiekko

tai luistelu ja voimistelu olivat suosittuja joka koulussa. Joukkuelajien suosiota korostaa joukkueiden koot, esimerkiksi 20 pelaajaa per joukkue verrattuna yksilöharrastuksiin, kuten lukemiseen tai käsitöihin. Tämä tulee ottaa huomioon harrastusten ja harrastajamäärien vertailussa. Toinen samaan vaikuttava seikka liittyy lasten haluun olla samassa porukassa hyvien ystäviensä kanssa. Niin sanottu laumasieluisuus siis houkuttaa valmiita kaveriporukoita samoihin harrastuksiin.

Tuloksia tarkastellessa havaitsimme, että lasten ja nuorten vastaukset suosituimmista harrastuksista erosivat jonkin verran heidän vanhempiansa vastauksista. Lasten ja nuorten vastauksissa korostui yhteisöllisyyttä korostavat liikunta- ja musiikkiharrastukset sekä yleisesti ohjatusti toteutettava harrastustoiminta. Vanhemmat ajattelevat lastensa harrastamisesta laajemmin, mikä näkyy vaihtelevammissa vastauksissa ja erityisesti omatoimiset ja omalla ajalla tehtävät asiat, kuten elokuvien katselu, lukeminen, piirtäminen sekä keikoilla ja konserteissa käynti, nousi vastauksista esille. Totuus lapsia ja nuoria innostavista harrastuksista löytyy jostain näiden kahden tutkimuksen välistä.

Harrastamisen käsitteen näkeminen laajemmassa kontekstissa vaikutti vanhempien vastauksissa muun muassa siihen, että salibandy, koripallo ja ratsastus putosivat 10 suosituimman harrastuksen ulkopuolelle. Vanhempien vastausten perusteella voi havaita, että lapsia ja nuoria kiinnostavat myös muut kuin liikuntaharrastukset. On mielenkiintoista havaita, että vanhempien ja nuorten vastauksissa on vaihtelua. Erot saattavat selittyä laajemman harrastamiseen liittyvän ajattelun lisäksi sillä, että kyselylomakkeen kysymyksiin vastanneet vanhemmat olivat laajemmalta alueelta eri puolelta Kotkaa.

Tutkimustuloksiin on saattanut vaikuttaa virhe Webropol-kyselyn sanavalinnassa, jonka havaitsimme vasta jälkikäteen. Lapsilta olimme kysyneet, mitä he harrastavat, kun taas vanhemmilta kysyttiin: *Millaiset harrastukset kiinnostavat perheenne nuoria?* Vastausten perustella näyttäisi kuitenkin, että vanhemmat ovat vastanneet realistisesti sen mukaan, mitä heidän lapsensa todellisuudessa harrastavat. Kyselyssä olisi tullut kiinnittää enemmän huomiota sanavalintoihin ja

kysyä vanhemmilta suoraan, mitä heidän lapsensa harrastavat, ja toiveet omana erillisenä kysymyksenä. Toiveita ja puutteita olimme kartoittaneet erillään.

6.2 Toiveita ja puutteita

Tilatoiveita

Suomalaiset kylmät ja koleat vuodenajat saavat myös kotkalaiset kaipaamaan mahdollisuuksia sisätiloissa tapahtuviin harrastuksiin. Olemassa oleviin harrastuksiin kaivattiin lisää ryhmiä, sillä ne ovat heidän sanojensa mukaan usein täynnä, jonka vuoksi lapsi ei pääse mieleisen harrastuksen pariin. Sekä lapset että vanhemmat vaativat ilmaista sisätilaa liikkumiseen laidasta laitaan liikuntalajeja kokeillen. Todella monet toivoivat jonkinlaista actionparkkia, jossa olisi trampoliini, köysirata tai seinäkiipeilymahdollisuus. Kiipeily sai yllättävän paljon huomiota vastaajien keskuudessa. Tälle toiminnalle on ainakin kysyntää. Nuorille kaivattiin myös erilaista omaa tilaa niin kaupunkiin, Mussaloon kuin Karhulaan.

Pahimpana puutteena nousi tarve sisätiloille jalkapallolle, salibandylle ja muille palloilulajeille. Toiselle sijalle nousi uusi tekojää joko ulos tai halliin. Kotkan alueen usealla koululla on ilmennyt vakavia sisäilmaongelmia, joiden vuoksi kouluja on jouduttu sulkemaan. Tämä vaikuttaa suoraan käytettävissä olevien sisätilojen määrään. Ruonalan hallilla järjestettävät tapahtumat aiheuttavat tutkimuksen vastaajille mielipahaa ja ärtymystä, sillä ne vähentävät harjoituskertoja ja heidän mukaansa turmelevat tekonurmen. Kotkan liikuntatoimi on tiedostanut nämä ongelmat ja ainakin Tolsan lämmitettävän kentän auki pitämisellä on pyritty vastaamaan tähän ongelmaan jalkapallon osalta. Talous estää tällä hetkellä uuden hallin rakentamisen, mutta toivelistalla se on ehdottomasti.

Sisätilojen suuri osuus toiveista näkyy mahdollisesti juuri siksi, että kyselyt tehtiin loppuvuodesta, jolloin lapset innokkaasti odottivat pääsyä luistelemaan ja hiihtämään, mutta lunta ei vielä ollut kunnolla. Ulkona oli kuitenkin riittävän kurja sää, ettei sinne enää tehnyt mieli mennä pelailemaan koripalloa ja sählyä ja

muuta sellaista. Höntsään siis tarvitaan sisätiloja ennen kaikkea syksystä kevääseen.

Huomasimme jo haastatteluja tehdessä, että eri puolella kuntaa toiveissa on jonkin verran eroja. Kaupungissa asuvat suosivat puolestaan enemmän sopivissa treeniolosuhteissa, kuten kentillä ja halleissa toteutettavia harrastuksia, kuten parkouria, jalkapalloa ja kuntosalia. Moottoriurheilun harrastaminen on helpompaa harvaan asutuilla alueilla kuin keskustassa. Motocrossin harrastajia ei kaupungista juuri löydy, mutta mopoilu oli yleistä kaikkialla. Sitä hankaloitti lähinnä temppuiluun sopivan radan puute. Nuoret keksisivät mielestämme aivan loistavia ratkaisuja tähän haasteeseen. Nämä ratkaisut onnistuisivat ilman lisäkustannuksia, mutta poliisi ei ole vielä löytänyt yhteisymmärrystä valtavien tyhjien parkkialueiden luovaan käyttöön. Uusia ratkaisuja etsitään, sillä ongelma on tiedostettu, eikä muutamasti vuodessa kokoontuva moporinki ole riittävä (Puumalainen 2017.)

Matalakynnys – höntsä

Vastausten perusteella Kotkaan toivotaan enemmän mahdollisuutta harrastaa matalalla kynnyksellä. Vanhempien mukaan lapsilla on kiinnostusta harrastaa puulaakimaisesti ilman velvoitettua seuratoimintaa ja kilpailua. Lasten olisi syytä saada tutustua mahdollisimman laajasti erilaisiin lajeihin sitoumuksetta, joko koulun kautta tai harrastekerhona, suunnitellusti ja ohjatusti. Samalla kaivattiin mahdollisuutta osallistua höntsätasolla näihin eri lajeihin. Monet kaipasivat vähemmän sitovia harrastusmahdollisuuksia ja enemmän kerhomaista toimintaa, kuten retkikerhoja, liikuntakerhoja, käsityökerhoja, kokkikerhoja, näytelmäkerhoja ja elokuvakerhoja. Lasten yksinäisten iltapäivätuntien vähentämiseksi vanhemmat toivoivat ilmaiskerhoja, missä voisi viettää aikaa koulun jälkeen kello 13–17 välillä. Kouluille toivottiin myös erilaisia ohjattuja pihatapahtumia, joko välitunneille tai koulun jälkeen. Lähiliikuntapaikkoja toivottiin enemmän erityisesti keskustan ulkopuolisille alueille, kuten Karhulan taajamiin ja Mussaloon.

Harrastustakuun toteutumiseksi Kotkan alueella harrastus- ja vapaa-ajan toimijoiden tulee huomioida, että eri-ikäisille lapsille on tarjolla riittävästi

eritasoisia harrasteryhmiä. Harrastepohjaisia ”höntsä”-ryhmiä tarvitaan etenkin yli 10-vuotiaiden keskuuteen enemmän, että uuden lajin aloittaminen olisi sujuvampaa. Lajitaidoissa pidemmällä oleville lapsille aloittelijan mukaan ottaminen voi tuntua turhauttavalta, koska harjoittelua joudutaan mukauttamaan niin, että kaikki pysyy tahdissa mukana. Valmentajalle myös lasten erilainen taitotaso aiheuttaa haasteita harrastuskertojen suunnitteluun ja toteutukseen, että ne ovat riittävän haastavia, mutta toisaalta sellaisia, että kukaan ei jää ”silmätikuksi” heikompien taitojen takia. ”Silmätikuksi” joutumisen riski on suurempi yksilö- kuin joukkuelajeissa, joissa menestymistä mitataan yleensä henkilökohtaisesti ja se on selkeästi todennettavissa. Lapsille ja nuorille tulisi säilyttää mahdollisuus harrastaa ja tehdä mieluisia asioita ilman liiallista kilpailuhenkisyyttä. Kilpailuiden pariin osaavat hakeutua harrastamiseen tavoitteellisemmin suhtautuvat yksilöt ja heidän sijaan valtion resurssien tulee kohdistua erityisesti vähän harrastavien yksilöiden tukemiseen.

Lajitoiveita

Lapsille erilaiset lajitoiveet olivat tärkeämpiä kuin muut toiveet. Useat tytöt valittelivat, ettei Kotkassa ole mahdollisuutta harrastaa cheerleadingiä eikä riittävästi mahdollisuuksia tanssia, pojat taas kaipasivat larppausta. Haastattellessa tuli sellainen tuntuma, että näiden lajien esiintuloa olisi syytä avustaa. Harrastajia näyttäisi riittävän sopivien ryhmien aikaansaamiseksi. Pesäpalloa toivottiin, ja lajille kaivattiin omaa joukkuetta. Otsolassa toimii kesäisin pesiskerho, sitä kautta voisi selvittää, onko tälle toiveelle kysyntää.

Muutammat vanhemmat esittivät erilaisia toiveita lapsille suunnattuun joogaan liittyen, jopa ilmajoogaa. Se on kohtalaisen uusi aluevaltaus, ja varmasti sitä kokeillut haluaisi levittää mahdollisuuden samaan elämykseen myös muillekin. Levottomuuden, ahdistuksen ja masennuksen lievittämiseen jooga onkin mainio laji, eikä se vaadi runsasta välineistöä. Sen toteuttaminen olisi helppoa myös kouluilla. Se on myös tehokasta tilan käyttöä, sillä suureen liikuntasaliin mahtuu monta joogaajaa ja periaatteessa yksi ohjaaja riittää koko salille.

6.3 Esteitä harrastamiselle

Kulkeminen

Alueen julkinen liikenne sai kriittistä palautetta nuorilta ja vanhemmilta. Kotkassa on kohtalaisen laajalle alueelle bussireitit, mutta selkeää panostusta on vain Länsi-Kotkasta keskustaan ja sieltä Karhulaan. Muita linjoja ajetaan melko tarkasti vain kerran tunnissa virastoaikana, muulloin linjoja on vielä harvemmin ja joiltakin alueilta ne loppuvat kokonaan. Tämä seikka jättää lapset vanhemmistaan riippuvaisiksi harrastuksiin kulkemisessa, mikä rajoittaa vanhempien vapaa-ajan käyttöä ja vaatii vanhemmilta sitoutuneisuutta lastensa harrastuksiin. Toisaalta lapset, joiden vanhemmilla ei ole mahdollisuutta kuljettaa heitä harrastuksiin, ilman toimivaa tukiverkostoa he jäävät kuljettamisesta riippuvaisten harrastusten ulkopuolelle.

Pitkät välimatkat tarkoittavat sekä aikatauluttamista, matkoihin ja odotteluun kuluvaan aikaan ja polttoainekustannuksia. Osaltaan kustannuksia pyritään kattamaan vanhempien tekemällä vapaaehtoistyöllä, muun muassa pyörittäen kahviota jäähallin reunalla. Kaikissa perheissä ei ole edes sitä autoa, jolla kuljettaa lapsia. Kaikilla ei ole mahdollisuutta omistaa iltapäiviään lasten harrastuksiin. Kaikilla perheillä ei ole varaa kuljettaa bussilla tai omalla autolla lapsiaan toistuvasti johonkin. Olisi niin paljon kätevämpää koko perhettä ajatellen, jos lapsen harrastus olisi lähellä, esimerkiksi koululla tai muussa tilassa, joka on kävelymatkan päässä lapsen kotoa. Tällöin riittää huolehtia lapsi matkaan oikeilla varustuksilla ja toivottaa hauskaa iltaa. Lapsen tunne osallisuudesta omaan elämäänsä ja usko omaan kykyihinsä kasvaa, kun hän saa sopivan kokoista vastuuta itsestään ja onnistumisen kokemuksia selviytyessään itse omaan vapaa-ajan viettoihinsa ja takaisin kotiin. Lopputuloksena on onnellisempi perhe ja lisääntyvä hyvinvointi.

Kustannukset

Ennakko-oletusten mukaan rahaan liittyvät huolet painoivat useiden vastaajien mieltä. Sitä syvemmin, mitä enemmän vastuuta he kantoivat kustannuksista. Jotkut yläkouluikäiset joutuivat jo itse kustantamaan matkustamisensa ja viimeistään lukiossa suuri osa nuorista joutui vastaamaan itsenäisesti vapaa-

aikansa kuluista. Matkat yksityisautolla tai julkisilla koettiin hintaviksi ja harrastusmaksut mahdottomiksi. Ilmaiset ja paikkaan sitoutumattomat harrastukset nousivat ehdottomiksi suosikeiksi lukiolaisten keskuudessa.

Monet vanhemmat valittelivat kausimaksujen, lisenssien ja välineiden hintoja ja kertoivat näiden olevan esteenä lastensa harrastamiselle. Uusia halleja toivotaan ahkerasti, mutta harrastajat eivät halua kantaa niistä koituvia kustannuksia. Toisaalta kilpailuhenkisten lajien rinnalle toivotaan paljon edullisia matalankynnyksen harrastusmahdollisuuksia.

Edulliset tilat ovat lasten harrastusten kulujen pienentämisessä olennainen tekijä. Koulujen liikuntasalit ovat esimerkki näistä kaupungin liikuntatiloista, joiden hinnoittelun tulisi olla mahdollisimman alhainen. Haastattelimme tila-asian nykytilan kartoittamiseksi Kotkan liikuntasuunnittelija Esko Halosta koulujen käyttöasteesta ja hinnoittelusta. Hänen mukaansa käyttöaste voisi olla korkeampikin erityisesti päiväsin ja sunnuntaisin.

Iltaikäytön osaltahan se on aika hyvällä tasolla. Ei tuolla tyhjää oo viidestä ilta yhdeksään. Se on ollu täynnä jo vuosikaudet. Seurojen toimintaa, erilaista harrastustoimintaa, lajikirjo on valtava. Mutta viikonloput on vähän semmonen, et ne on koulukohtaisesti vähän rehtorin käsissä, et miten niitä sit annetaan käyttää. Osa seuroista sit jollain tasolla käyttää niitä, mut toiset on kokenut, että sunnutait on hinnoteltu typerästi. Ilmastahan sen pitäis olla mut ku koulu on ite hinnoteltu sunnuntait. Mut me on pyritty saada tätä matalan kynnyksen toimintaa kouluihin just heti sen koulupäivän jälkeen. Siellä on nyt mitä nyt sanois et kolmesta viiteen tai jopa kahdesta neljään jolloin se sali on tyhjänä. (Halonen 2017.)

Liika kilpailullisuus

Monet lapset haluaisivat harrastaa kerran viikossa ja kokeilla useampia lajeja, mutta hyvin nuorena seurat lisäävät harjoitusmääriä ja edellyttävät ryhmän mukana pysymistä. Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää myös huolehtia lapsen riittävästä levosta, joten ihan joka ilta ei harjoituksiin ole syytä mennä. Tämä rajaa kuitenkin harrastettavien lajien määrän yleensä yhteen. Toinen rajoittava tekijä on kausimaksut, lisenssit ja kilpailumaksut matkakuluineen kaikkineen. Joukkuelajeissa harjoittelu tähtää useimmiten menestymiseen ja kisoissa käymiseen, jolloin harrastus ei ole enää ajanvietettä ja mukavaa

yhdessä oloa liikunnan merkeissä, vaan vaatimusta menestykseen. Tavoite ei tunnu olevan enää lasten elämän ilon ja hyvinvoinnin lisääminen eikä itsetunnon vahvistaminen.

Ajanpuute & motivaatio

Mitä vanhemmalta lapselta harrastamisen esteistä kyseltiin, sitä useammin vastaukseksi saimme valittelua siitä, kuinka koulu ja iltatyöt vievät kaiken ajan ja energian. Myös vanhemmillä lapsilla oli motivaation kanssa haasteita, varsinkin yläasteella. Tähän osasyynä oli harrastusten vaativuus ja vaativan harrastuksen usein toistuvien treenikertojen viemä aika. Aikaa he tarvitsevat koulutehtäviin ja kavereiden kanssa hengailuun. Toinen motivaatiota vähentävä seikka vaikutti olevan nuoren realistinen omien kykyjen arviointi suhteessa harrastusryhmäänsä. He kokivat useasti, ettei ole mielekästä istua harkoissa odottamassa omaa vuoroaan, jota ei välttämättä tule, sillä vain parhaat pelaajat saivat oikeasti peliaikaa. Tässä kohden on ihan järkevääkin etsiä ajalleen parempaa käyttöä.

Myös vanhemmat kokivat ajanpuutteen olennaisena esteenä lastensa harrastamiselle. Vanhemmat esittivät perusteluissaan vuorotyötä, yksinhuoltajuutta, pitkäaikaissairauksia ja vanhempien välisiä asenne-eroja. Tärkeää on myös ottaa huomioon, mitä muuta perheessä tapahtuu. Yksi vanhemmista kirjoittaa:

Perheen yhteisen ajan vähentyminen arjessa on erittäin merkittävää ja huolestuttavakin piirre. Harrastustoiminta vaatii sitoutumista ja on hyvinkin tavoitteellista jo varhaisella iällä. Tämä aiheuttaa sen että osa lapsista jättäytyy harrastustoiminnasta pois. Myös riippuu vanhemmista jaksavatko panostaa lasten kускаamisiin / kahviotoimintaan / rahankeräyksiin jne. Vaatii kovaa sitoutumista ja venymistä.

Motivaatioon vaikuttaa myös se, mitä on aiemmin tehnyt. Mikäli henkilö on tottunut toimimaan aktiivisesti jossakin kiinteässä ryhmässä, on todennäköistä, että hän palaa ryhmätoiminnan pariin, vaikka jokin harrastus päättyisikin. Työtä tehdessämme saimme havaita, kuinka dramaattinen asia loukkaantuminen voi olla nuoren kannalta. Kouluilla tehdyissä haastatteluissa kuulumme nuorilta, että harrastamisen estävä fyysinen loukkaantuminen oli vaikuttanut omaan innostuneisuuteen ja aiheuttanut joissakin nuorissa masentuneisuutta, kun

harrastuksen myötä tulleista kokemuksista ja tunteista onnistumisista ja pettymyksistä jää paitsi. Joillekin loukkaantuminen loi negatiivisten tunteiden kierteen. Nuori koki, ettei enää kelpaa tai ole kykeneväinen tekemään mitään lajiin liittyvää, sillä saatu vamma ja siihen liittyvät kielteiset muistikuvat ovat yhä voimakkaina takaraivossa muistissa ja estävät muuhunkaan harrastustoimintaan palaamisen. Tällaisessa tilanteessa nuori on vaarassa jäädä kokonaan joukkue toiminnasta pois, ja syrjäytymisen uhka on todellinen.

Uskomme, että harrastustoimintaa järjestävien toimijoiden rooli kasvaa tulevaisuudessa entisestään. Erityisesti liikuntaseurojen rooli on merkittävä lasten ja nuorten liikuttajana, koska yhä useampi lapsi tai nuori ei liiku riittävästi omaehtoisesti liikuntasuosittelun mukaan, vaan on suuren osan vapaa-ajastaan äly- ja tietoteknisten laitteiden vaikutuspiirissä. Passiivinen ja istuva elämäntapa aiheuttavat haasteita myös liikuntaseuroille, jotka joutuvat lisäämään toimintaansa entistä enemmän yleisiä liikuntataitoja ja kestävyyskuntoa kehittäviä harjoituksia. Ilman riittävää peruskuntoa loukkaantumisriski kasvaa ja suoriutuminen on joissakin lajeissa jopa mahdotonta. Liikuntaseurojen mahdollinen kasvava rooli johtaa todennäköisesti ohjattujen harrastuskertojen lisääntymiseen, mikä nostaa harrastamisen kuluja. Harrastusten hintojen nousu lisää eriarvoisuutta perheiden välillä, kun osa matalatuloisista perheistä jää hintavampien harrastusten ulkopuolelle. Kustannuskehitys ei ole ministeriöiden tavoitteiden mukaista, mutta näin tulee tulevaisuudessa väistämättä tapahtumaan.

Pelot - Sopivaa porukkaa etsimässä

Kyselimme lapsilta, millaisia ajatuksia heillä oli uuden harrastuksen aloittamisesta. Monet olivat huolissaan, olisivatko omat kyvyt riittäviä lähteä jo valmiisiin ryhmiin mukaan. Varsinkin jos ikää oli jo yli 10 vuotta, on todennäköistä, että valmiissa ryhmässä olevat nuoret ovat harjoitelleet jo usean vuoden ajan, eikä uudella tulokkaalla ole samaa taitotaustaa. Saman tyylliset murheet nousevat esiin, kun oma joukkue on lopettanut, eikä tilalle löydy yhtä hyvää joukkuetta. Jos uudet eivät ole yhtä taitavia kuin hän, saako nuori riittävää valmennusta ryhmässä, joka ei vastaa hänen tasoaan?

Myös ihmissuhdekiemurat hämmensivät jo aivan nuoriakin vastaajia. Uuteen ryhmään tuleminen vaatii sosiaalisia kykyjä ja sopeutumista. Yhteisten virallisten sääntöjen lisäksi jokaisessa ihmisryhmässä muodostuu sisäisiä sääntöjä. Lasten maailman ollessa vielä kovin mustavalkoinen nämä säännöt voivat olla joko hyvin helppoja ja lapsi solahtaa mukaan kuin kala veteen, tai ne voivat olla hyvin julmia ja ulkopuolelle sulkevia, erilaisuutta tai uutta vältteleviä. Jokaisella on kaipuu tulla hyväksytyksi juuri omana itsenään. Uusien kaverisuhteiden alkutaival ei aina ole helppo, ja hylätyksi tulemisen pelon vuoksi jotkut lapset jättäytyvät harrastusten ulkopuolelle. Harrastamisen positiiviset kuviot olisivat todella tärkeitä juuri syrjäytymisriskin alaisille, ja on tärkeää etsiä keinoja houkutella heidät mukaan yhteiseen toimintaan.

Tiedonkulku

Merkittävänä erona harrastustoiminnan tiedotuksen ja markkinoinnin heikkoudet eivät nouse vanhempien vastauksissa niin korkealle kuin nuorilla. Mahdollisesti lapset eivät osaa vielä etsiä tietoa samoin kuin heidän vanhempansa. Vanhemmilla on oma aiempi harrastushistoria ja ”puskaradio”, jota kautta saattaa kuulla suoraan ajankohtaisista harrastuksista. Tämä ei kuitenkaan kerro tiedotuksen ja markkinoinnin olevan vielä huippuluokkaa, vaan kehitettävää on.

Harrastusmahdollisuuksien pitäisi olla helpommin esillä. Jokin yhtenäinen alusta tarvittaisi, josta voisi poimia mieleisiä. Myöskin edullisten ja lapsia lähellä olevien harrastusten määrää tulisi lisätä ja kaikkein suosituimpia kerhoja olla enemmän kuin yksi, joka täyttyy saman tien. (Esim. seurakuntien järjestämä Kokkikerho on täynnä heti kun ilmoittautuminen alkaa. Muita kokkikerhoja ei ole tarjolla lähellä).

Kehitettävää on etenkin siinä, miten tieto alueen harrastuksista ja toimijoista saadaan niille henkilöille, joilla ei ole aiempia yhteyksiä harrastustoimijoihin. Tähän voi olla moniakin vaihtoehtoja. Yksi vanhemmista ehdottaa seuraavaa:

Kouluihin kokeiluviikko eri harrastuksista ja Helmen kautta linkit vanhemmille. Tarjolla olevista harrastusmahdollisuuksista pitäisi saada tietoa yhdestä paikasta. Nyt on vaikeaa löytää mitä harrastusmahdollisuuksia on jo ja missä.

Nuorisopalvelulle laadittaessa listausta Karhulan alueen harrastusten tarjoajista ja harrastusmahdollisuuksista törmättiin useasti jo toimintansa päättäneisiin seuroihin ja muutamia pieniä toimijoita ei löytynyt ilman suhteita ja muuta

tietämystä. Kotkasta puuttuu kaikki toimijat yhteen kokoava Internet-sivusto, jota kautta harrastustoimijoiden tavoittaminen olisi perheille sujuvaa. Tällä hetkellä kaupungin Internet-sivuilla on epätäydellinen luettelo paikallisista urheiluseuroista, joista osassa on vielä vanhentunutta tietoa.

6.4 Omia havaintoja

Ennen tutkimusta meillä oli kaksi hypoteesia eli olettamusta tutkittavaan aiheeseen liittyen. Ensimmäinen hypoteesi oli, että oletimme 10–14-vuoden iässä harrastamisen vähenevän merkittävästi muiden kiinnostuksen kohteiden, kuten seurustelun ja kavereiden roolin korostuessa. Toinen hypoteesimme oli, että harrastamisen kulut ovat tällä hetkellä liian korkeat ja aiheuttavat jo osalla perheistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä, koska harrastuksiin ei ole varaa.

Tutkimuksemme tuki näitä kahta hypoteesiä. Haastatteluja tehdessä havaitsimme, että yläkoulussa ja varsinkin lukiolaisilla harrastaminen vähenee merkittävästi. Syinä harrastamattomuuteen mainittiin esimerkiksi ajan puute, harrastamisen kustannukset, arjen kuormittavuus ja kavereiden kanssa vietetty aika. Harrastuksen keskeyttämisen tai aloittamatta jättämisen taustalle nousi keskusteluissa kustannusten merkitys selkeästi esille. Osa lapsista osasi tarkasti sanoa, kuinka paljon omat harrastukset maksavat, ja pohtivat, mitä muuta rahalla voisi tehdä.

Olimme yllättyneitä, miten vähän alueellisia eroja lopulta löytyi. Toki kulkeminen ja varsinkin julkisten kulkuneuvojen ongelmat näkyivät syrjemässä, mikä oli ihan odotettavissa. Samoin jo ajokortin omaavat lukiolaiset tiedostivat kulkemisen kalleuden. Ainoa silmiinpistävä huomio tuntui olevan se, että Kyminkartanon ja Rauhalan koulun oppilaat mainitsivat usein harrastavansa leikkimistä niin ulkona kuin sisällä. Vapaata omalla ajalla tehtävää leikkiä ja muuta toimintaa on selvästi kauempana kaupungista asuvia vähemmän. Kauempana kaupungista jo asuinalueen kaukainen sijainti pakottaa keksimään itselle enemmän tekemistä, koska matka varsinaisille harrastuspaikoille ja -kentille on sen verran pitkä, että sinne siirtyminen oma-aloitteisesti on haastavaa ja he ovat riippuvaisempia vanhempien, julkisten kulkuneuvojen tai muiden kulkuvälineiden käyttämisestä.

Kotkansaarella ei juuri kukaan puhunut leikkimisestä. Leluja keräillään ja vaihdellaan. Samantapaista huomiota näimme välituntikäyttäytymisessä. Siinä missä Haukkavuoren koulun oppilaat seisoskelivat pihalla ryhmissä, Rauhalan ja Pihkoon koulun oppilailla oli monia leikkejä menossa koulun pihalla.

Harrastustakuu-hankkeelle on tarve, ja sen seurauksena kuntien tulee ottaa vastuu lasten ja nuorten harrastustoimintojen kehittämisestä. Toimenpiteet harrastustoimintojen kehittämiselle ovat joka kunnassa erilaiset muun muassa kuntalaisten yksilöllisten tarpeiden ja alueen vetovoimaisuuden takia. Toimiva ja nuoria hyvin palveleva harrastustarjonta voisi toimia Kotkan valttina pitää opiskelijat paikkakunnalla myös valmistumisen jälkeen. Harrastusten kirjo on Kotkassa niin monipuolinen, ettei moni paikallinen edes osaa kuvitella ja sen takia kunnassa olisi tilausta Kouvolan tyylliselle sivustolle, joka kokoaisi kaikki harrastustoimijat yhteen. Se helpottaisi lapsia ja nuoria sekä perheitä löytämään alueen ajankohtaisen tarjonnan. Sivuston luominen vaatii varmasti alkuun paljon eri alojen yhteistyötä, mutta olisi hyödyllistä kaikkien toimijoiden ja harrastajien näkökulmasta.

Ihmisten tietämättömyys alueen todellisesta harrastustarjonnasta oli hämmentävää. Muun muassa agilityn harrastamiseen kaivattiin rataa, ja Kotkassa on kuitenkin kaksi agility kenttää ja yksi halli (Koulutuskentät s.a.). Samoin oli muutamien muidenkin toiveiden tai puutteiden kohdalla, kuten sulkapallo ja keilaus ja skeittihalli. Tiloja on, eikä niiden täyttöaste ole vielä täynnä, mutta kaikki halukkaat eivät kuitenkaan löydä tietään perille. Tiedotukseen on siis syytä panostaa ihan tosissaan, jotta jokainen sulkapallon pelaamisesta haaveileva voisi päästä sitä pelaamaan.

Tutkimuksista saadut tulokset kotkalaisten lasten ja nuorten harrastamisesta ovat todella käyttökelpoisia kuntapäättäjille. Käyttökelpoisuutta ja tutkimusten luotettavuutta lisää laaja vastaajajoukko, joka koostuu harrastustoimintaan osallistuvista lapsista ja nuorista sekä heidän vanhemmistaan. Heillä on vapaa-ajan palveluiden käyttäjinä ja niihin osallistujina omakohtaista kokemusta siitä, mihin suuntaan harrastustoimintoja tulisi kehittää. Heidän tarjoama

käytännönläheinen kokemus antaa kuntapäättäjille lisätietoa ja ajankohtaisia näkemyksiä päättäjien oman ajattelun tueksi.

7 JATKOEHDOTUKSIA

7.1 Toimintaehdotukset

Kerhoja kouluille

Kaikkien vastaajien keskuudesta nousi toiveita maksuttomaan iltapäivätoimintaan, jota tulisi lisätä koulujen yhteyteen. Nämä on melko kätevästi yhdistettävissä toisiinsa. Kotkan taiteilijaseuran puheenjohtaja Helena Paakkinen kantaa huolta alueen taiteilijoiden tulevaisuudesta. Hänen mielestään lapsia tulisi kannustaa taiteellisten kokeilujen pariin paljon koulujen kuvataidetunteja enemmän ja laadukkaammin. (Paakkinen 2017.) Rohkeammin voisi pyrkiä saamaan vaikkapa molempien taiteilijajärjestöjen jäsenistöä maksuttomasti tuottamaan kouluilla, vaikka taideprojekteja lasten kanssa. Kaiken ei ole pakko olla syksystä kevääseen saakka kestäviä kerhoja, joihin ei välttämättä jakseta sitoutua. Näistä projekteista voisivat innostua myös vanhempi nuorisot, eikä vain pienet lapset. Koulujen luokkatiloja olisi hyvä saada näin käyttöön, aina ei liikuntasali ole ainoa kouluajan ulkopuoliseen toimintaan soveltuva paikka.

Myös muita kerhoja voisi järjestää pitkin vuotta. Lasten toiveissa oli sosiaalisen mediaan, pallopeleihin, retkeilyyn, ruuan valmistukseen ja leipomiseen suuntautuvat kerhot. Keppihevost, niiden tekeminen ja niille suunniteltujen ratojen rakentaminen oli myös nuorten toiveissa. Erilaisia näytelmäkerhoja voisi järjestää kouluilla iltapäivisin, eikä niiden ole välttämätöntä jatkua koko lukuvuotta. Larppaus voisi olla hyvä vaihtoehto tällaiseksi, ainakin yläasteikäisille ja sitä vanhemmille. Nuoria on helpompi saada ohjaajiksi lyhyempikestoisiin kerhoihin. Teini-ikäisiä tuntui kauhistuttavan sitoutuminen koko vuodeksi kerrallaan.

Tapahtumia

Lapset voisi innoittaa järjestämään yksinkertaisia tapahtumia, vaikka erilaisten keräilytuotteiden ympärille. He kertoivat keräilevänsä erilaisia asioita, kuten Littlest Pet Shop -figuureja, jalkapallokortteja, mitä on vaikea enää saada

vaihdettua netissä. Tällaisen keräilijöiden kierrätystapahtuman voisi järjestää vaikkapa kirjastolla tai kevään lämmitessä puistossa. Isompaan tapahtumaan oletetaan ihmisten tulevan kauempaa. Kuten jo aiemmin kirjoitimme, eivät lapset aina pääse kulkemaan kaikkialle kätevästi ja ongelmitta. Siksi pienemmät tapahtumat paikallisemmin olisi helpommin saavutettavissa, mutta silloin myös vaihdettavien tuotteiden laajuus jää mahdollisesti suppeammaksi. Ehkäpä koululaiset saisivat itse ideoida tapahtumasta heille sopivan.

Toisaalta kaivattiin tapahtumaluonteisia harrastuskertoja. Yogelina järjestää joogaan liittyviä tapahtumia useita kertoja vuodessa. Monet muut lajit voisivat pyrkiä samaan. Esimerkiksi kaivattiin kiipeilyä, rugbyä, käsipalloa, air softausta ja frisbeegolfia. Myös paintball sekä pakohuoneet soveltuvat tällaisiin kertaluonteisiin tapahtumiin. Kulttuurin puolella tällaiset kokeilevat kerrat ovat tervetulleita kuten savityöpaja, erilaiset piirustus- ja maalaustekniikat, improvisaatio tai vaikka projekti metalliromusta taiteeksi.

Moneen omaehtoiseen lajiin kaivattaisiin sellaisia vasta-alkajille sopivia matalan kynnyksen tapahtumaluonteisia kokeilukertoja, jotta myöhemmin voisi jatkaa omatoimisesti tai kaveriporukassa harrastusta. Lajeihin liittyvät perusteet, säännöt ja tekniikkaa olisi hyvä opetella alkuun ammattitaitoisessa ohjauksessa loukkaantumisten ja epäselvyyksien välttämiseksi.

Eräs parhaista vanhempien kommenteista käsittelee harrastamisen aloittamista:

Kotka on upea kaupunki jos ajatellaan lasten harrastamista, vaihtoehtoja on vaikka mitä kokeilla ja harrastaa aina kilpasarjoja myöten. 3 Lapsen (nyt jo teinejä) äitinä olen aina harmitellut, miksei tästä kaupungista löydy sen verran yhteenhiileen puhaltamista, että saataisiin järjestettyä jokin ns. tenavakerho n.6 - 8 vuotiaille, jolloin lapsille tulee aiheelliseksi viimeistään aloittaa liikuntaharrastus ja tällöinhän lapsi viedään sinne minne naapurin tai kaverin lapsi on menossa tai mitä vanhemmat itse ovat harrastaneet. Peräänkuuluttaisin laajempaa toimintaa jossa lapsi harrastaisi esim. 3 vkoa lentopalloa, 3 vkoa sählyä, 3 vkoa jalkapalloa, jääkiekkoa, keilausta, painia, tennistä, sulkapalloa, tanssia, uintia, ratsastusta, sukellusta mitä vain ikinä tällä kaupungilla on tarjota. Näin lapsi saisi kuvan mitä mikäkin harrastus on ja saisi itse päättää oman lajinsa. Näin uskoisin, että tämä kaupunki ja sen urheiluseurat saisivat paljon ihania innokkaita harrastajia ja tulisivat tutuiksi uusille ihmisille. Ymmärrän että se on haastavaa koska on eri kausimaksut ym. ja varusteita tarvitaan jne. jne.. mutta kehittämällä tästä saisi loistavan

tuotteen ja oikealla maksujärjestelmällä ja perustamalla jonkun varustekirjastotyyppisen ratkaisun uskon että tämä olisi helppo ja upea tapa saada nuoret taas liikunnan pariin. Ei tuon ikäisten liikunta saisi vielä olla liian ryppyotsaista ja sitä että mun laji on hienompi ja parempi kuin sun laji. Mutta valitettavasti se sitä on tällä hetkellä ja ollut jo 15 v. joka minulla on kokemuksena Kotkalaisesta liikuntakulttuurista. Nautitaan kaupungin laajasta urheilukirjosta ja tarjotaan tähän kaikille mahdollisuus. Kiitos.

Tällä tavoin pääsee tutustumaan lajiin voi myöhemmin hakeutua oman suosikkilajinsa pariin pysyvämmiin. Monipuolinen eri harrastusmuotojen kokeilu on hyväksi kaikille ja tätä kautta lasten ja nuorten liikunnallisuus voi kehittyä ja mielenkiintoa uusia lajeja kohtaan herätä.

Temppurata mopoille

Mopoilijoiden toiveet temppuradasta on useammankin eri tahon tiedossa. Heillä itsellään on ollut yritystä saada käyttää erilaisten kauppakeskusten öisin tyhjiä laajoja parkkipaikkoja muun muassa Jumalniemessä. Monesta paikasta heidät kuitenkin ajetaan pois vartijoiden tai poliisien toimesta. Vain Motonet on tähän mennessä antanut ajoittain oman parkkipaikkansa heidän käyttöönsä. Olemme havainneet autokoulujen käyttävän Kotkan satamassa entisen Kristina Cruisesin terminaalin lähistöä moottoripyöräajon opetukseen. Sama alue sopisi myös mopoilla temppuiluun ainakin harrastajien mielestä. Nuoria ei pelota meren läheisyys, vaan he pitävät omaa taitotasoaan riittävänä ajon turvallisuuden kannalta. Uutta rataa nuoret eivät vastusta, vaatimuksiksi he kertoivat vain tasaisen asfaltin, muuta ei tarvita. Valveutuneet nuoret käsittävät, ettei liikenteen sekaan voi mennä temppuilemaan edes muun liikenteen hiljennyttyä.

Harraste- eli ”höntsäliikunnan” lisääminen

Tutkimusta tehdessämme havaitsimme, että Kotkassa on todellinen tarve harraste- eli höntsäliikunnan lisäämiselle. Tarve on erilaista eri-ikäivaiheessa. Alakoululaisille tarve kohdistuu koulun lähellä tapahtuvaan monipuoliseen harrastustoimintaan, joka voi olla perheen tai kavereiden kanssa toteutettavaa toimintaa. Yläkoulu ja lukioikäisillä haasteena on, että harrastaminen vähenee merkittävästi oman harrastuksen siirtyessä asteittain tavoitteellisempaan suuntaan kuten kilpaurheiluun liikuntaharrastuksissa. Näissä ikäryhmissä toivottiin kouluille maksuttomia salivuoroja ja vapaita kenttävuoroja urheilukentille,

jossa voisi vapaasti pelailla kaveriporukalla erilaisia pelejä. Vapaiden ja maksuttomien harrastevuorojen tarjoaminen lapsille ja nuorille edellyttää kaupungilta halua ja tahtoa uudenaikaiseen ajatteluun sekä liikunta- ja muiden harrastuspaikkarakentamisen laajentamiseen. Nykyisillä resursseilla kaupungissa voi olla haastava tarjota kenttiä maksuttomaan käyttöön kuin hyvin rajoitettuna ajankohtina, koska käytössä olevat harrastuspaikat ovat tällä hetkellä aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksia uudistuksiin on, jos kaupunki kokee tämän merkityksellisenä lasten ja nuorten hyvinvointia tukevana asiana, johon resursseja kannattaa kohdentaa.

Uudet lajit ja niistä tiedottaminen

Kotkassa harrastusten kirjo on monipuolinen, mutta silti tutkimusta tehdessämme saimme havaita, että uusille harrastuksille on tarvetta. Esimerkkejä uusista harrastuksista olivat rytminen voimistelu, cheerleading, käsipallo ja larppaus. Myös muita lajitoiveita löytyy tutkimustulosten joukosta. Havaitsimme, että Kotkan laaja harrastustarjonta ei ollut tavoittanut kaikkia ja sen takia ehdotamme tehokkaampaa tiedotusta alueen harrastuksista. Se, miten tiedottaminen tulee toteuttaa jää ammattilaisten vastuulle ja tarvittaessa kannattaa konsultoida asiantuntijoita ja sitä jo tällä hetkellä onnistuneesti toteuttavia vapaa-ajan ja seuratoimijoita. Hyvät käytännöt on syytä ottaa käyttöön ja pohtia mahdollisesti harrastustoimintojen kokoamista yhteiselle sähköiselle alustalle. Päätös jää mahdollisesti tulevaa projektia toteuttavien henkilöiden vastuulle.

7.2 Jatkotutkimusehdotukset

Monia vanhempia huolettaa harrastusten aloittamisen hankaluus ja mieleisen ja sopivan ryhmän löytäminen. Tässä on vanhempien terveisiä Kotkan kuntapäättäjille:

Kokeilunhalua ei saisi tappaa aloittamisen vaikeudella.... Kaikkia harrastuksia pitäisi päästä aluksi kokeilemaan ilmaiseksi muutaman kerran. Näin lapset ja nuoret löytäisivät itselleen sopivan harrastuksen, josta hyötyvät kaikki osapuolet. Lisää kaivataan myös harrastuksia, jotka eivät tähtää kilpailuun ja kehittymiseen, vaan antavat lapsille kokemuksen liikunnan ilosta.

Huomioitavaa on monien toive saada kokeilla erilaisia harrastuksia ilon kautta ja ilman suurta sitoutumista tai suuria alkupanostuksia. Esimerkkeinä alkupanostuksesta vanhemmat ovat maininneet kalliit varusteet, joita tarvitaan esimerkiksi laskettelun, jääkiekon ja soittoharrastuksen aloitukseen. Jääkiekkokaukalo on ei ole mitään asiaa ilman kunnollisia varusteita, jotka ovat paitsi kalliita myös lasten kasvaessa jäävät nopeasti pieneksi. Toisaalta, jos innostus riittää vain satunnaiseen pelailuun, ei sitä varten ole järkevää hankkia usean sadan euron varusteita. Sama haaste liittyy soittimien hankintaan. On turhaa lähteä klarinettitunnille, mikäli sinulla ei ole käytössäsi klarinettia. Jonkinlainen varustelainaamo panttiperiaatteella olisi yksi ratkaisu tähän ongelmaan. Jokaisen lätkäjunnun ja -mimmin kasvaessa kaikenkokoisia varusteita jää pieneksi. Näistä voisi perustaa oman varustelainaamon.

Harrastusvälinelainaamon perustaminen

Ehdotamme jatkotutkimuksen aiheeksi perusteellista perehtymistä ja suunnittelua toimivien ratkaisuiden löytämiseksi harrastusvälinelainaamon perustamiseen. Mallia voi etsiä jo toimivista lainaamoista. Olennaista on myös välttää suurta pelkoa soitinten ja muiden välineiden mystisistä katoamisista tai liian huolimattomasta kohtelusta. Olisi hienoa, jos lapsi voisi vaikka ensimmäisen vuoden ajan saada soitimen tai muun harrastusvälineen lainaksi, mikäli innostus kasvaa ja jatkuu, on vanhemmalla suurempi mielenrauha panostaa omien välineiden hankintaan. Toisin kuin tilanteessa, jossa lapsi haluaa joka kuukausi kokeilla eri harrastuksia ja jokaisen harrastuksen aloittaminen vaatii oman alkupanostuksensa.

Tiedonkulun kehittäminen

Toinen jatkotutkimusehdotus koskee tiedonkulun kehittämistä. Kotkassa on edullisia ja ilmaisia harrastuksia muun muassa seurakunnalla ja monilla pienillä toimijoilla. Heidän tiedotuksensa ei kuitenkaan tavoita lapsia, nuoria tai heidän vanhempiaan. Näitä pieniä yrittäjiä olisi saatava mukaan johonkin koontiin, josta myös lapset ja nuoret voisivat löytää mieleistään tekemistä. Yhtenä esimerkkinä on Karhulassa torin laidalla toimiva pieni käsityöläisten puoti Rouva Hulda Huoleton, jossa on tarjolla melko säännöllisesti maksutonta käsityö ja askartelutoimintaa. Itse opetus on maksutonta, mutta pientä materiaalimaksua

kerätään tarpeen mukaan. Tämä toiminta ei ole löytänyt tietään kuntalaisten tietoisuuteen ja ainakin loppuvuodesta kerhossa kävijämäärä ei ollut ylittänyt koskaan neljää kävijää kerrallaan, eikä joka kerralle edes tullut ketään. (Klami 2017.) Toinen informaatiotulvaan kadonnut pieni toimija on Salusiini, joka myös järjestää viikoittaisin toimintaa lapsille Karhulassa. Heidän ohjelmansa toimii tällä hetkellä lähinnä kävijöiden toiveiden pohjalta. Uusia kävijöitä olisi hyvä saada lisää, mutta tietoa ei löydy muuten kuin soittamalla heille. Heillä on sisäinen sähköpostilista, jonka kautta tutuille kävijöille ilmoitetaan seuraavan viikon ohjelmasta. (Marttinen 2017.)

Yhtenäisen tiedotuspohjan laatiminen on haastava tehtävä, joka olisi oivallinen oppimiskokemus monialaiselle opiskelijatiimille. Ehdotamme Kotkan kaupunkia pyytämään ammattikorkeakoulun eri alojen opiskelijoita tutkimaan ja kehittämään käyttäjäystävällisen ja toimivan alustan harrastustoimintojen yhteen kokoamiseksi. Mainio esimerkki hyvästä sivustosta on pääkaupunkiseudun Harrastushaku-sivustosto, jossa voi hakea mieluisia harrastuksia eri kriteerien kuten hinnan tai iän mukaan. (Harrastushaku 2018.) Toinen upea esimerkki Helsingistä on NYT LIIKUNTA, johon on kerätty maksuttomia liikuntaharrastusmahdollisuuksia 18–29-vuotiaille. Sivusto esittelee kyseisen viikon ohjelman alueella kellonaikoineen ja sijainteineen. Jokainen tarjolla oleva laji sisältää linkin kautta lajiesittelyn, kuvia ja reittiohjeet harrastuspaikalle. Sivusto on dynaaminen ja houkutteleva. (Helsingin kaupungin liikuntapalvelut 2018.)

Julkisen liikenteen kehittäminen

Kolmantena tutkimusehdotuksena kaipaaisimme kuitenkin jonkinlaista pohdintaa paikallisliikenteen mahdollisuuksista parantaa pienten harrastajien kulkemista itsenäisesti omiin harrastuksiinsa ja turvallisesti takaisin kotiin. Lisäksi voisi tutkia, olisiko vanhempien ehdotus palvelulinjan kaltaisesta minibussireitistä mahdollinen. Tällaiseen tutkimukseen olisi mahdollista yhdistää vanhempien ehdotus kimppakyydeistä. Näistä tuli meille mieleen Facebookissa toimivat kimppakyytisivustot, joissa kuka tahansa voi tarjota tai pyytää kyytiä. Kotkalaisten

lapsiperheiden harrastuskyydeille voisi tehdä oman sivuston asiakasryhmää parhaiten palvelevaan sijaintiin.

Julkisen liikenteen ongelmakohtia on pyritty purkamaan ja uutta ollaan valmiita kehittämään jatkossa. Kotkan seudun joukkoliikenteessä on 1.7.2016 alkaen ollut käytössä Waltti-lipputuotteet, joiden myötä matkustaminen tuli edullisemmaksi. Vuoden 2017 aikana on otettu käyttöön uudet joukkoliikenteen aikataulusivut sekä *Digitransit.fi* -reitti- ja aikatauluhaku, joka on suunniteltu erityisesti mobiililaitteille. (Piipponen 2018, 4.) Viimeisimmässä vuosiraportissa ei ole mainittu mitään harrastamisesta, lasten tai nuorten matkakuluista, eikä suunniteltu suuria muutoksia reittiliikenteeseen. Keskustan alueelle PALI-liikenteeseen palvelubussin lisäämisestä oli mainita. (Piipponen 2018, 42–45.) Maaliskuussa 2018 Kotkan seudun joukkoliikenne julkaisi ”Kehittyvä Hamina-Kotka-Pyhtää –alueen joukkoliikenne Kuntalaiskysely 2018”, jolla mitataan, kuinka joukkoliikenteen uudistustyössä ja asiakaspalvelussa on kuntalaisten mielestä onnistuttu ja mitä voidaan vielä parantaa?

8 POHDINTA

Osasimme odottaa, että opinnäytetyön tekeminen on iso prosessi ja vaatii paljon aikaa ja energiaa. Asia konkretisoitui oikeastaan vasta, kun pääsimme oikeasti työtä tekemään. Aiheen uutuuden ja vähäisen aiemman tutkimustaustan takia jouduimme etsimään tietoa paljon sähköisistä lähdemateriaaleista, jotka olivat kirjallisia julkaisuja paremmin ajan tasalla. Me olemme nauttineet tällaisesta ajan kanssa tehtävästä tietojen keruusta. Erityisen ilahduttavaa oli päästä kyselemään suoraan lapsilta heidän omia näkemyksiään Kotkan harrastamismahdollisuuksista ja niihin liittyvistä haasteista.

Välituntihaastattelut sujuivat muutamaa koomista poikkeusta lukuun ottamatta todella mukavasti ja ennakko-odotukset lyöden. Erityisesti lukiolaiset ja yläkoululaiset kertoivat vuolaasti mielipiteitään. Opinnäytetyön ohjaava opettajamme olisi halunnut rajata tiukemmin tutkimusaluetta ja haastateltavien määrää. Mielestämme harrastustakuun käynnistäminen vaati perusteellisen

kartoituksen, joka kuvaa luotettavasti koko kaupungin tilannetta ja sen vuoksi päädyimme toteuttamaan tutkimuksen tällä laajuudella. Haastatteluiden toteutus ja tulosten käsittely eivät käyneet ylivoimaisiksi missään vaiheessa. Vastausten runsas määrä oli taulukkolaskentaohjelma Excelin ja Webropolin analysointiohjelman ansiosta sujuvasti hallittavissa. Jälkikäteen ajatellen olisimme voineet käydä tekemässä haastattelut kaikilla Kotkan kouluilla.

Tutkimuksemme luotettavuuden parantamiseksi haastattelimme lapsia koko Kotkan alueelta eri kouluilta ja luokka-asteilta. Kaikkien kotkalaisten oppilaiden vanhemmille lähetettiin kutsu osallistua kyselyyn. Yhteensä saimme 2115 vastausta, joten otanta on riittävä luotettavan tietopaketin luomiseksi. Anonymiteetistä pidimme myös huolta. Emme missään vaiheessa keränneet kenenkään henkilötietoja. Haastattelut äänitettiin, äänitteet litteroitiin haastatteluiden jälkeen ja lopuksi äänitteet poistettiin. Pyrimme myös hyödyntämään laaja-alaisesti kotkalaisia toimijoita haastattelemalla heitä harrastamiseen liittyen. Nuorisotoimen taustatuki paransi luotettavuuttamme tutkijoina ainakin rehtoreiden antaessa meille luvan tulla haastattelemaan heidän oppilaitaan. Näkisimme Kotkan kaupungin taustaroolin vaikutuksen myös siihen, kuinka vakavissaan vanhemmat olivat vastanneet kyselyymme.

Vanhemmille suunnatun Webropol-kyselyn laatiminen tuntui todella merkitykselliseltä ja hioimme kysymysten asettelua ja sanavalintoja mahdollisten väärin ymmärrysten välttämiseksi. Esitestauksen myötä saimme arvokasta palautetta mobiililaitenäkymästä ja hankalalta tuntuneista kysymyksistä. Opetustoimenjohtaja Juha Henrikssonilta saimme 23.11.2017 luvan levittää vanhemmille Helmi-järjestelmässä kutsun osallistua kyselytutkimukseen. Jo samana päivänä viesti linkkeineen lähti kaikille Kotkan koululaisten vanhemmille. Kyselyjen ja haastattelun tuloksia analysoimme alkuvuodesta 2018. Excelin avulla järjestelimme vastauksia ja loimme diagrammeja, jotka asettivat vastauksia vertailukelpoisemmiksi ja selkeämmiksi. Tässä kohden oli hyötyä Satun aiemmista tietotekniikan opinnoista sekä eräästä koulutoveristamme, joka palautti mieliin Excelin kaavojen salaisuuksia. Siitä alkoi monen kuukauden kirjoitustyö.

Parityöskentely vaatii molempien aikataulujen yhteensovittamista ja sopeutumista työparin työtapoihin. Tutkimuksen tekeminen yhdessä on ollut hyvää harjoitusta työelämää ajatellen. Tonilla on hyvät taustatiedot liikuntaan ja erilaisiin järjestöihin liittyen, ja Sadulla taas on vähävaraisen opiskelevan perheenäidin näkemys ja pitkäaikainen tuntemus Kotkan alueesta. Tämä oli juuri sopiva yhdistelmä tuomaan tutkimukseen erilaisia ja toisia täydentäviä näkökulmia. Toni on todella täsmällinen ja suunnitelmallinen. Hänen ansiostaan työn eteneminen on tasaista ja jämäptiä. Satu on luova ja inspiraatiohakuinen, mutta joustava ja täydellisyyttä tavoitteleva. Meille molemmille on onneksi tärkeää, että työstä tulee laadukas, hyödyllinen ja merkityksellinen. On ollut antoisaa nähdä, kuinka me molemmat opimme toisiltamme asioita ja kuinka yhteistyö on muuttanut asenteitamme ja lisännyt tietotaitoa Kotkan lasten ja nuorten harrastamisen tilasta sekä avannut näkymiä paikallisen vaikuttamisen väylistä. Tämän työn kautta opimme, että laajan tutkimustyön tekeminen vaatii keskeneräisyyden sietämistä ja aikataulutusta. Saimme myös esiintymisvarmuutta ja kokemusta erityylisten haastatteluista.

Jäämme mielenkiinnolla seuraamaan miten harrastustakuu konkreettisesti toteutetaan Kotkassa. Haluamme nähdä, kuinka tutkimustuloksiamme ja mahdollisesti ammatillista osaamistamme hyödynnetään harrastustakuu-hankkeen käytännön toteutuksessa, kun se tulee kaupungissa ajankohtaiseksi.

LÄHTEET

Berg, P. & Myllyniemi, S. 2013. Nuoria liikkeellä – Nuorten vapaa-aikatutkimus. . Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Greijus, P. 2018. Erityisryhmien liikunnanohjaaja, Kotka. Puhelinhaastattelu 8.3.2018. Kotka.

Gretschel, A. & Kiilakoski, T. 2007. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Halonen, E. 2017. Kotkan liikuntasuunnittelija. Haastattelu 5.12.2018. Kotka.

Harrastushaku. 2018. Helsinki. Saatavissa: <http://nk.hel.fi/harrastushaku/> [viitattu 22.3.2018].

Heikkinen, T. & Valtonen, S. 2003. Peruskoululaisten käsityksiä kilpailullisuudesta, kilpailumoraalista ja dopingista. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10718/G0000411.pdf?sequence=1> [viitattu 2.5.2018].

Helsingin kaupungin liikuntapalvelut. 2018. Nytliikunta.fi. Monipuolista ja maksutonta liikuntaa 18-29 vuotiaille helsinkiläisille! Saatavissa: <http://nytliikunta.fi/> [viitattu 22.3.2018].

Hurskainen, J. 2017. Suomalainen Lapsuus on hyvä – mutta ei kaikille. 26.9.2017. Lastensuojelun keskusliitto. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/teemat/lapsen-oikeudet/suomalainen-lapsuus-on-hyva-mutta-ei-kaikille/> [viitattu 19.2.2018].

Hämäläinen, J. 2007. Lastensuojelun kehityslinjoja. Tutkimus Suomen lastensuojelun aatepohjasta ja oppihistoriasta. Snellman-instituution A-sarja 22/2007, Kuopio: Snellman-instituutti.

Ihmisen elämänkaari. s.a. 1,3 Elämänpolku. Peda.net. Saatavissa: <https://peda.net/oppimateriaalit/e-oppi/n%C3%A4yttekirjat/ylakoulu/terveystieto2/1-terveys/1-3-el%C3%A4m%C3%A4npolku/ie> [viitattu 5.3.2018].

Itkonen, H. & Laine, A. 2015. Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Kaakkois-Suomen Työllisyyskatsaus. 2017. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus & TE-palvelut. Lokakuu 2017. Saatavissa: http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/21629902/Tyollisyyskatsaus_lokakuu_2017.pdf/559b89bd-0ec4-40cc-b68b-927b36fd3064 [viitattu 5.3.2018].

Kainulainen, L. 2014. Koettu yhteisöllisyys – Tutkimus yhteisöllisyydestä koululuokassa ja nuorten arjen politiikasta nuorten yhteisöissä. Pro Gradu. Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Tampere. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95064/GRADU-1394628818.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 28.3.2018].

KAKS. 2018. Kulttuurin, liikunnan ja vapaa-ajan Suomi – seminaari. Finlandia-talo, Helsinki 14.2.2018. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=mpkzpPz32BE> [viitattu 21.2.2018].

Keltto, T. 2018. Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö. Lasten ja nuorten harrastamisen iltapäivä. 26.1.2018. Helsinki.

Keskinen, H. 2010. Yhteisöllisyyden puute aiheuttaa lasten syrjäytymistä. 17.2.2010. YLE Tampere. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-5511503> [viitattu 5.3.2018].

Klami, J. 2017. Käsityöläinen. Rouva Hulda Huoleton. 24.11.2017. Haastattelu. Kotka

Kokoomus. 2016. Kokoomuslaiset tehneet aloitteen lasten ja nuorten harrastustakuusta jo kymmenissä kunnissa. 21.10.2016. Saatavissa: <https://www.kokoomus.fi/uutiset/kokoomuslaiset-tehneet-aloitteen-lasten-ja-nuorten-harrastustakuusta-jo-kymmenissa-kunnissa/> [viitattu 12.10.2017].

Koski, P., Tähtinen, J., Vanttaja, M. & Zacheus, T. 2017. Liikkumattomuuden jäljillä – Pitkittäistutkimus vähän liikuntaa harrastavien nuorten liikuntasuhteesta ja liikunta-aktiivisuuden muutoksista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Kotkan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014–2017. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawww.structure/22334_Lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma_2014-2017.pdf [viitattu 19.2.2018].

Koulutus Kentät. s.a. Kotkankoiraystävienseura. Kotka. Saatavissa: http://www.kotkankoiraystavainseura.fi/index.php/koulutus_kentaet [viitattu 27.4.2018].

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. (2010): ”Lapsiperheiden toimeentulo lamasta lamaan”, Teoksessa: Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: THL. 198-214.

Lapsen oikeuksien sopimus 20.11.1989.

Liikkuvakouvola. Info. Saatavissa: <http://kouvola.unelmatliikkeelle.fi/mika-on-liikkuvakouvola> [viitattu 21.2.2018].

Lunkka, P. 2018. Teatterikuraattori. Kotka. Kotkan kaupungin teatteri. Nuorisoteatteri. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/kulttuuripalvelut/nuorisoteatteri> [viitattu 11.4.2018].

Maahanmuuttajat väestössä. 2017. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html> [viitattu 19.2.2018].

Maahanmuuttajatyön palvelualue 2016, Kotkan kaupunki. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe- ja sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat> [viitattu 19.2.2018].

Marttinen, M. 2017. Salusiinin puheenjohtaja. 21.11.2017. Puhelinhaastattelu. Kotka.

Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salosuo, M. 2016. Media hanskassa – Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus mediasta ja liikunnasta. Saatavissa: https://issuu.com/tietoanuorista/docs/lasten_ja_nuorten_vapaa-aikatutkimu [viitattu 19.2.2018].

MLL. 2018. Voiko Lapsi olla yksin kotona? 20.3.2018. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkejä-lapsiperheen-arkeen/voiko-lapsi-olla-yksin-kotona/> [viitattu 20.4.2018].

Myllyniemi, S. & Pekkarinen, E. 2018. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Myllyniemi, S. 2014. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Hakapaino.

Neitola, M. 2011. Lapsen sosiaalisen kompetenssin tukeminen – vanhempien suorat ja epäsuorat vaikutustavat. Turku: Turun yliopisto.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Nuorisopassit. Porin kaupunki. Saatavissa: <http://www2.pori.fi/lapsetjanuoret/nuorisopassit.html> [viitattu 21.2.2018].

OKM. 2017a. Harrastustakuusta totta. Saatavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/harrastustakuusta-totta-tyoryhmalta-keinot-mahdollistaa-jokaiselle-lapselle-ja-nuorelle-harrastus [viitattu 2.2.2018].

OKM. 2017b. Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen työryhmän raportti. 27.3.2017. Saatavissa: <http://minedu.fi/documents/1410845/4449678/Jokaiselle+lapselle+ja+nuorelle+mahdollisuus+mieleiseen+harrastukseen+raportti.pdf/50642077-c9ac-4687-b591-fddfae1246a0> [viitattu 5.2.2018].

OKM. 2016. Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa- painopisteenä harrastamisen hinta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19. 7.

Saatavissa:

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75186/okm19.pdf?sequence=3&isAllowed=y> [viitattu 11.3.2018].

Paakkinen, H. Kotkan Taiteilijaseuran puheenjohtaja. Haastattelu 15.11.2017. Kotka.

Palovaara, M. s.a. Yhteisöllisyys kunniaan – Lasten ja nuorten sosiaalisen kehityksen turvaaminen kouluissa ja päiväkodeissa. Saatavissa: <http://sokl.uef.fi/verkkojul-kaisut/monitiet/pdf/palovaara.pdf> [viitattu 13.10.2017].

Perustuslaki 11.6.1999/731.

Piipponen, M. 2018. Kotkanseudun joukkoliikenteen vuosiraportti 2017. 21.2.2018. Ramboll. Kotka.

Pinkkiä Karhulaan. 2018. Kotkan kaupunki. Julkaistu 11.4.2018. Kotka. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/ajankohtaista_kotkassa/101/0/pinkkia_karhulaan [viitattu 30.4.2018].

Pohjola, T. 2018. Lasten ja nuorten harrastamisen iltapäivä. 26.1.2018. Helsinki.

PopUpSipoo. s.a. Saatavissa: <http://www.popupsipoo.org/> [viitattu 21.2.2018].

Puumalainen, J. 2017. Nuorisonohjaaja. Kotkan kaupunki. Haastattelu. 12.10.2017. Kotka.

Ristolainen, H. Varjonen, S. & Vuori, J. 2013. Mitä tiedämme politiikkatoimien vaikuttavuudesta lasten ja nuorten syrjäytymisen sekä hyvinvointierojen vähentämisessä? Poliitiikkatoimien vaikuttavuuden tieto- ja arviointikatsaus. Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 2/2013. Saatavissa: http://vnk.fi/documents/10616/1093242/R0213_Mitä+tiedämme+politiikkatoimien+vaikuttavuudesta.pdf/90819b6a-87f3-45f3-a8a4-bfbfee76900a?version=1.0 [viitattu 14.10.2017].

Routti, M. 2018. Lappeenrannan opetustoimenjohtaja. Lasten ja nuorten harrastamisen iltapäivä. 26.1.2018. Helsinki.

Ruotsalainen, L. 2017. Nuorisotoimenjohtaja. Kotkan kaupunki. Lokakuu 2017. Kotka.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa – Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Sitra. s.a. Nuorten syrjäytyminen. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/aiheet/nuorten-syrjaytyminen/> [viitattu 13.10.2017].

Tapio, V-M. 2018. Suomen Kulttuurirahaston erityisasiantuntija. Taidetestaajat ja kulttuuripolku. Kotkan Kaupungin teatteri. Saatavissa: <https://www.kotkanteatteri.fi/ohjelmisto/taidetestaajat/> [viitattu 11.4.2018].

Tilastokeskus. 2018. Kymenlaakson nuoret muita harvemmin töissä tai koulutuksessa 2016. Julkaistu 16.2.2018. Saatavissa: http://stat.fi/til/tyokay/2016/03/tyokay_2016_03_2018-02-16_tie_001_fi.html [viitattu 19.2.2018].

THL. 2016. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Saatavissa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytymien/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy [viitattu 5.10.2017].

THL. 2015. Yhdenvertaiset harrastamisen mahdollisuudet. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/yhdenvertaiset-harrastamisen-mahdollisuudet> [viitattu 14.10.2017].

Työvoimatutkimus. 2018. Tilastokeskus. 20.02.2018. Saatavissa: <https://tilastokeskus.fi/til/tyti/> [viitattu 5.3.2018].

UKK-instituutti. 2018. Liikunnan vaikutukset. Saatavissa: http://www.ukkinstituutti.fi/tietoa_terveysliikunnasta/liikunnan_vaikutukset [viitattu 28.3.2018].

Valtion nuorisoneuvosto. 2018. Selvitys Valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi. Saatavissa: https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2018/01/LNH_raportti_2501.pdf [viitattu 21.2.2018].

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

VÄLITUNTIKYSELYT

Millaisia asioita tykkäät tehdä vapaa-ajallasi?

Onko sinulla jokin harrastus?

Haluaisitko harrastaa jotain muutakin?

Löytyykö siihen mahdollisuuksia Kotkasta?

Millaiset harrastukset kiinnostavat Kotkalaisia nuoria / lapsia?

Onko sinun kavereilla samoja harrastuksia kuin sinulla?

Onko jollakin joku erityisen kiva tai erikoinen harrastus?

Tiedätkö jonkun porukan jonka kanssa haluaisitte aloittaa yhdessä jotain muuta?

Puuttuuko Kotkasta jotain vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyvää?

Onko Kotkan alueella kaikkea mitä toivoisit?

Saako sinun harrastukseesi hyvää ohjausta?

Löytyykö tarvitsemiä välineitä / tiloja?

Millaisia esteitä näet harrastamiselle?

Onko harrastaminen kallista?

Onko matka hankala? Tarvitsetko kuljetusta? Kuka kuljettaa? Onko heillä helppo järjestää kuljetusta?

Onko osaamistasoasi ja tavoitteitasi vastaavia ryhmiä?

Onko tiloja /vuoroja / ohjaajia

Opinnäytetyössämme *Lasten ja nuorten harrastustakuun kartoitus Kotkassa* kolme tutkimuskysymys ovat: **Millaiset harrastukset kiinnostavat kotkalaisia nuoria? Mitä harrastuksia Kotkasta puuttuu? Mitä esteitä harrastamiselle on?**

Tiedoksi välituntihaastatteluista

Karhulan lukion henkilökunta

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijat Satu Laakso ja Toni Piispa ovat tekemässä opinnäytetyötään Kotkan nuorisotoimelle nimellä LASTEN JA NUORTEN HARRASTUSTAKUUN KARTOITUS KOTKASSA. Harrastustakuu on kansallinen aloite, jonka perusideana on sitouttaa kuntia tarjoamaan jokaiselle lapselle ja nuorelle vähintään yksi mieleinen harrastus. Tutkimuksen tässä vaiheessa teemme välituntihaastatteluja kartoittaaksemme alueen lasten ja nuorten harrastamismielityksiä ja heidän näkemyksiään harrastamisesta Kotkassa.

"Harrastaminen on parhaita ja edullisimpia keinoja ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja taata jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään" - Peltteri Orpo, valtiovarainministeri.

Olemme tulossa teidän koululle 29.11. ruokavälitunnin aikana tekemään haastatteluita.

Haastattelut ovat ryhmämuotoisia ja perustuvat vapaaehtoisuuteen. Emme kerää henkilötietoja, eikä mitään yksilöintitietoja. Haastattelut äänitetään digitaalisesti, äänitteet litteroidaan ja tämän jälkeen poistetaan. Haastatteluja vasten emme tarvitse oppilailta tai koulultakaan minkäänlaista ennakkovalmistautumista. Kirjeen lopussa on meidän yhteystiedot, mikäli haluatte olla yhteydessä meihin joko ennen tai jälkeen haastatteluiden.

Lämpimin yhteistyöterveisin

Satu Laakso satu.laakso@edu.xamk.fi puh. 0440506198

Toni Piispa toni.piispa@edu.xamk.fi

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu



Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu



20.11.2017

Saatekirje kyselyyn kotkalaisten lasten ja nuorten vanhemmille harrastamisesta

Hyvät vanhemmat

Olemme sosionomiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta, Kotkasta. Toteutamme opintojemme lopputyönä Kotkan kaupungin nuorisotoimelle kartoituksen lasten ja nuorten harrastamisesta Kotkassa. Keskitymme työssämme 7-18 vuotiaisiin kotkalaisiin. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Kotkan kaupungin päättäjille ja toimijoille työkalu alueen harrastustoiminnan räätälöimiseen tarpeita vastaavaksi. Työn taustalla on valtakunnallinen harrastustakuu aloite, jonka tarkoituksena on tarjota jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus vähintään yhteen mieleiseen harrastukseen.

Haluamme kuulla teidän vanhempien ajatuksia ja kokemuksia kotkalaisten lasten ja nuorten harrastustoiminnasta kunnassamme. Teidän näkemyksenne lastenne vanhempina on meille ensiarvoisen merkityksellinen. Teillä on täsmällisin tieto lastenne harrastamisesta ja olette vuosien varrella havainneet, mitkä asiat toimivat hyvin, mikä takkuaa ja mitä pitäisi tehdä vielä lisää.

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 5 minuuttia. Vastaaminen on luottamuksellista ja tuloksia käsitellään vain opinnäytetyön tarpeisiin. Lisätietoja ja kysymykset opiskelijoille sähköpostitse.

"Harrastaminen on parhaita ja edullisimpia keinoja ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja taata jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään"- Petteri Orpo, valtiovarainministeri.

[Linkki kyselyyn](#). Vastaathan kyselyyn su 10.12.2017 mennessä.

Lämpimin yhteistyöterveisin

Satu Laakso satu.laakso@edu.xamk.fi

Toni Piispa toni.piispa@edu.xamk.fi

|

